Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 136 — Ljubljana, sobota 19. junija 1943-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljkom Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Bombardiranje pristanišča v Djedjelliju

V okolici Comisa je bilo sestreljeno letalo tipa „Spitfire“

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 18. junija naslednje 1119. vojno poročilo:

Nemški letalski oddelki so odvrgli mnogo bomb na pristaniške naprave v Djedjelliju.

Sovražno letalstvo je včeraj delovalo nad kraji v Siciliji, Kalabriji in nad manjšimi središči okoliša ob Vezuvu, med temi tudi v Pompejih.

Škoda je omejena. Naši letalci so v okolici Comisa sestrelili eno letalo tipa »Spitfire«.

*

Sovražni poleti, ki jih omenja današnje službeno poročilo, so skupno povzročili 2 smrtni žrtvi in 16 ranjenih.

Prebivalstvo Sicilije strnjeno v odporu proti anglosaškemu napadalcu

Rim, 18. jun. s. Ustrahovalni poleti Anglosasov nad sicilska mesta niso rodili drugega, kakor da se je vse prebivalstvo tesno strnilo v odporu proti tujemu napadalcu. Po vsakem napadu anglosaških letalskih gusarjev se ljudje, ki jih v ničemer ne veže vojaška dolžnost prostovoljno priglašajo v službo, tako da se lahko reče, da je sicilsko prebivalstvo danes ena sama vojska, bojujoča se na fronti vojne in na fronti dela.

Često gre pri teh prostovoljcih za starejše ljudi z žuljavimi rokami, ki so doslej vihtele samo lopato in rovnico, sedaj pa so se stavile povsem na razpolago obrambi rodnih tal. Zlasti mladino je prevzelo navdušenje tako, da je dečke komaj mogoče krotiti in jim dopovedati, naj le še malo potrpe. Tudi bojevniki iz prejšnjih vojn, invalidi ali pohabljenci se javljajo s svojo knjižico vojaškim poveljništvom, dokazujejo svojo vojaško usposobljenost s svetinjami iz prejšnjih vojn in zagotavljajo, da se kljub poškodbam čutijo še dovolj pri močeh, da pomagajo pri obrambi.

Tako navdušenje se ne sme zavračati, zato je treba vsakogar poslušati in vsakogar sprejeti. Treba je mnogo potrpljenja s temi preprostimi ljudmi, ki jih preveva ta globoka vera in tako silna odločnost. Treba je ustreči željam očeta, ki je izgubil svojega starejšega sina v Afriki, v Rusiji ali v Grčiji ter sedaj prihaja v vojaško poveljništvo s svojimi mlajšimi sinovi, želeč, da jih sprejmejo kot prostovoljce. To so torej dosegli Anglosasi s svojimi letečimi trdnjavami. Vsak razbiti zid pomeni enega vojaka več, vsako ugaslo ognjišče pomeni človeka, ki se bo v primeru potrebe znal boriti tudi s koso ali z vilami. To je namreč orožje onih, ki jih vojaško poveljništvo pri najboljši volji in z obžalovanjem ne more sprejeti v obrambne čete. Spoznal sem kmeta iz Sirakuza, pravi poročevalec, ki mu je razrušena hiša, pod razvalinami pa mu je bila ubita vsa družina, žena in trije sinovi, dočim mu je najstarejši sin padel na bojišču. Tega moža je bilo treba skoraj s silo odstraniti iz vojašnice, tako goreča je bila njegova želja, da se vpiše med branitelje. Kljub temu njegovi želji niso mogli ustreči, kajti bomba, ki je pokončala vso njegovo družino, je tudi njega prizadela. Vendar je mož zahteval, naj ga pošljejo na katero koli fronto, čeprav preko Alp ali preko morja. »Saj ti je ostal vrt,« ga je prepričeval polkovnik, »in se ne smeš oddaljiti z njega. Kdo ga naj obdeluje? Razen borbe je za zmago potrebno tudi obdelovanje zemlje, ker je vendar treba nekomu pridelovati živež.« Mož je prepričan mirno vzel na ramo rovnico in se lotil svojega dela s tako vnemo, kakor da bi bila prav od njegovega dela odvisna zmaga. Tudi to so dosegle ameriške leteče trdnjave, ko so sejale na vse strani smrt in uničevanje.

Naj navedemo samo en primer izmed tisočev: Delavec, ki je po divjaškem letalskem napadu izvlekel izpod razvalin mrzlo truplo svojega edinega sina in ga izročil moštvu Rdečega križa, se je še isti trenutek brez obotavljanja napotil na svoje delo in ni prej zapustil svojega mesta, dokler ni ravnatelj tovarne zvedel za njegovo nesrečo in mu je dovolil daljši dopust. Taka je na Siciliji fronta borbe in fronta dela. Na svojem majhnem vrtu dela vojni prostovoljec od zore do mraka, kot prostovoljec dela se trudi, kakor da koplje obrambni okop, kakor da gradi obrambno postojanko. Sicilski kmet obdeluje samozavestno svojo rodno grudo vedoč, da nedaleč od njega stoji pripravljena obrambna baterija, katere posadka nestrpno pričakuje sovražnika, da izkaže svojo gorečnost in izvežbanost. Tako je narod razdeljen v dva dela, eni se bore s puško v roki, drugi pa z rovnico. (Iz Gazzettino.)

Madrid, 17. junija. s. Poslanica Tajnika stranke Duceju je predmet raznih dopisov iz Rima, ki jih španski listi objavljajo z velikim poudarkom. Tisk podčrtava predvsem da Stranka v tem posebnem trenutku poudarja svoje politične atribute, da bi bila bolj kakor kdaj gonilna sila v narodnem življenju. Akcija Stranke se raztega na vsa področja italijanskega narodnega življenja in je tako dinamična, da lahko reši vsa vprašanja in premaga neizbežne ovire, ki so nastale v treh letih vojnih skušenj. Po zatrdilu, da je morala italijanskega naroda resnično neomajna, zaključujejo listi, poudarjajoč, da tvorijo predloženi ukrepi direktorija PNF po navodilih Duceja iz naroda edinstven strnjen blok volje in udejstvovanja za dosego zmage.

Šanghajski tisk o junaškem odporu Italije

Šanghaj, 18. jun. s. Že kaka dva tedna se pozornost tukajšnjega kitajskega in mednarodnega tiska osredotočuje zlasti na Italijo ter na njen odpor proti sovražniku. Listi naglašajo, da so Anglosasi zelo drago plačali dosežene uspehe ter hvalijo enotnost in udarniški duh, ki ga Italija postavlja nasproti vsemu laskanju in zastraševanju neprijatelja. Tako onemogoča Italija vse načrte, na podlagi katerih je sovražnik pričakoval notranji razkroj sebi v korist. List »Čung Vej Pao« pravi v članku, posvečenem Italiji, da je italijanski polotok postal središče svetovne politike, ter se spominja, da od božiča l. 1940 dalje Churchill neprestano poziva italijanski narod, naj se vda in se je tem pozivom ponovno pridružil tudi Roosevelt. Prilizovanju je sledilo surovo bombardiranje, toda Italija se je upirala in se bo upirala. List proslavlja junaške branitelje Pantellerije in zaključuje z opominom Anglosasom, da so se preveč približali škornju in da bodo dobili brco, od katere si bodo težko opomogli. Vsi listi obžalujejo in obsojajo bombardiranje odprtih mest in njihovega prebivalstva ter proslavljajo duhovno jakost in veličino italijanskega naroda.

Nemško-italijansko tovarištvo v ujetništvu

Rim, 18. jun. s. Italijanski vojaki, ki so se pred nekoliko dnevi vrnili iz ujetniških taborišč v Egiptu, poročajo, da si Angleži na vse moč prizadevajo, kako bi popolnoma ločili ujete nemške in italijanske bojevnike. Skušajo jim preprečiti vsake stike in vsake zveze, neredko skušajo celo izzvati spore in nesporazume med vojaki obeh zavezniških narodov, vendar pa se ujetnikom često posreči, prevarati budnost stražnikov in na ta način se je že začelo med Italijani in Nemci živahno izmenjavanje cigaret, živeža in pisem, dasi sta oba tabora ločena z visoko ograjo iz bodeče žice. Zvesto tovarištvo med Nemci in Italijani se je pokazalo v otipljivi obliki pri nekem neljubem dogodku v ujetniškem taborišču. Neki nemški letalec, ki je bil ranjen, bi moral oditi iz taborišča. Ker je komaj hodil, ga je neki britanski narednik silovito brcnil. Prizoru je prisostvoval italijanski bolniški strežnik, ki se je takoj vrgel na angleškega narednika in ga s pestjo pobil na tla. Poveljništvo taborišča ni napravilo nikakršne preiskave, marveč je italijanskega strežnika kratko in malo obsodilo na 6 tednov strogega zapora. (»Il Piccolo«.)

Meja med Turčijo in Sirijo zopet odprta

Ankara, 18. jun. s. Meja med Turčijo in Sirijo je zopet odprta. Promet brzovlaka preko Taurusa je zopet v popolnem redu. Vse ozemlje ob meji severne Sirije v globini kakih 100 kilometrov ter nekoliko obalnih odsekov ob Libanonu je bilo proglašenih za vojaško področje. Na ta področja je prepovedan pristop tujcem in kretanje civilnega prebivalstva.

Smrt nemškega pisatelja

Berlin, 18. jun s. V starosti 72 let je umrl v Berlinu znani romanopisec Hans Heinz Ewers.

Bitka ob Lungi

Velik japonski uspeh

Tokio, 18. jun. s. Japonski glavni stan objavlja: Velik oddelek lovcev in bombnikov japonske mornarice je 16. t. m. napadel konvoj na morju pri Lungi ob otoku Guadalcanar. Pri tem je bilo potopljenih 7 prevoznih ladij, med njimi 4 velike, 2 srednji in 1 majhna. Tudi neki sovražni lovec je bil potopljen. Nadaljnja velika prevozna ladja je bila hudo poškodovana. Vsaj 32 sovražnih letal je bilo zbitih, naših pa se 20 ni vrnilo. Ta spopad se uradno imenuje »bitka v bližini Lunge«.

Revizija pogodb med Tokijem in Nankingom

Tokio, 18. jun. s. Min. predsednik general Tojo je sprejel veleposlanika narodne Kitajske Cajo Peja, ki se mu je zahvalil v imenu kitajskega naroda za izjave, s katerimi je naznanil, da je Japonska pripravljena revidirati razne pogodbe z narodno vlado in s tem poglobiti medsebojno podpiranje obeh držav.

Priprave za proglasitev neodvisnosti Filipinov

Manilla, 18. jun. d. Japonske vojaške oblasti javljajo: Po naznanitvi ministrskega predsednika Toje, da bo Filipinom podeljena neodvisnost, je po odredbi osrednjih oblasti izdal glavni poveljnik japonskih sil na Filipinih ukaz novi politični skupini »Kalibapi«, naj sestavi komisijo iz zastopnikov dežele in pripravi proglasitev neodvisnosti.

Jubilej švedskega kralja Gustava

Stockholm, 17. jun. s. Vrhunec proslav 85. rojstnega dneva kralja Gustava je bil dosežen snoči z veličastno ljudsko manifestacijo pred kraljevo palačo. Na navdušeno vzklikanje se je vladar večkrat pojavil na balkonu in odzdravljal na mogočne ovacije. Imel je tudi kratek govor, v katerem se je zahvalil Švedom za vdanost kroni. Dejal je: Ni bilo zame pri moji starosti lahko v sedanjih težkih političnih okoliščinah, ki vladajo na svetu, vztrajati na pravi poti, da se zajamčita mir in svoboda domovine. Želim pa, odkrito izjaviti, da sem bil z vlado vedno soglasen v vseh odločitvah.

V nadaljnjem je kralj izjavil, da smatra v tej obširni svetovni krizi za svojo dolžnost, da osebno posega v državne posle in pomaga državi iz težkoč. Zaključil je: Doslej je s sodelovanjem vlade in z božjo pomočjo to uspelo. Nevarnost še ni izginila, nikoli pa ne bomo izgubili upanja v dosego srečnega konca.

Delavski kongres v Hamburgu

Hamburg, 17. jun. s. Državni tajnik Gutterer je otvoril v okviru manifestacije v občinski palači kongres, ki se ga udeležujejo delavci 17 narodov, ki so se zbrali z geslom »Evropski delavci prispevajo k zmagi«. Govorili so glavni zastopniki krajevnih oblasti in narodne socialistične stranke, podčrtajoč pomen in vrednost manifestacije v tem izrednem trenutku evropske zgodovine. Tajnik Gutterer je nato govoril o edinstvu evropskih narodov v borbi proti sovražnikom celine, ki so v preteklosti vedno skušali na vse načine sabotirati sporazum in slogo med evropskimi narodi. Nasproti plutoboljševiškemu zavezništvu stoji danes strnjen in discipliniran sestav mladih evropskih narodov, ki so doumeli, da je blagor bodočega uspevanja na kontinentu močno odvisen od popolne odstranitve nasprotnih sil, ki bi rade naredile iz Evrope nekakšno kolonijo za njihov nenasitni imperializem.

Silna beda v Čangkajškovi Kitajski

Lakota, vojna in kužne bolezni imajo obilno žetev

Šanghaj, 18. jun. Na ogromnem ozemlju Kitajske so se to poletje zares zbrali vsi štirje konjeniki Apokalipse: lakota, vojna in razne bolezni pripravljajo žetev kosi Smrti v tako velikem obsegu, da nas številke o tem, čeprav prihajajo iz kitajske notranjosti, odkoder smo že vajeni samih slabih vesti, vendarle presenečajo.

Medtem ko se od severa proti jugu nadaljuje »pohod Lakote«, ki zajema milijone ljudi, katerim je suša z vsem pomanjkanjem, ki ji je sledilo, odvzela sleherno možnost prehrane, nam nadaljnja poročila, ki prihajajo iz Čunkinga, pravijo, da se je položaj glede prehrane tako poslabšal, da ni nobenega upanja več, da bi se zboljšal.

Najbolj prizadeta je pokrajina Kvantung, kjer se pol stota riža (približno toliko znaša domača mera »pikul«) prodaja že po 3800 kitajskih dolarjev. Tolikšne vsote seveda ne morejo plačati povprečni zemljani, temveč le nekateri srečniki. Ako pomislimo, da je riž glavna hrana kitajskih množic, si lahko predstavljamo, kakšne so posledice tega pomanjkanja, ko dobesedno umira od lakote ne le nekaj tisočev ali deset tisočev, temveč kar več milijonov ljudi. Vse zaloge so že izčrpane in zemlja ne nudi nobene pomoči. Prav iz Kvantunga prihaja vest, da sta bili dve osebi aretirani, ker sta bili osumljeni, da sta prodajali celo — človeško meso...

Lahko si tudi predstavljamo, kako so se v tem okolju razširile razne bolezni. Vse, kar bi se še lahko storilo za rešitev položaja, čeprav s še tako čudodelno palico, bi pomenilo le neznaten doprinos, ki bi ostal brez vidnih posledic. Zlasti na veliko razsaja gobavost in samo v tej pokrajini je sedaj gobavih več kakor na vsem ostalem kitajskem ozemlju, čeprav jih tudi tam ni malo.

V teh okoliščinah pa sili Čangkajškova vlada kitajski narod, da nadaljuje vojno, čeprav svojim zaveznikom niti najmanj ne prikriva resnosti položaja. Glede novih zahtev po pomoči, se doznava iz Amerike, da je Čangkajškova žena v ponedeljek odpotovala v Ottawo, kjer bo gost premiera Makcenzieja Kinga. Prihodnji četrtek bo »čungkinška gospa« govorila pred kanadskim parlamentom.

Vesti, ki prihajajo z bojišča, pa so za Kitajce vse prej kakor pomirljive. Letošnje borbe so se vodile predvsem na področju srednjega dela Modre reke (Jangceja). Neko japonsko poročilo ugotavlja namreč, da so se operacije japonske vojske, ki so se začele 5. maja t. l. na južnem bregu reke Jangceja, v pokrajinah Honan in Hopeh, zaključile 9. junija t. l. V teh operacijah je bilo uničenih mnogo kitajskih čet, japonske čete pa so se polastile tudi velikega plena. Samo v bližini Ičanga so zaplenile 50 ladij, med njimi nekatere do 2000-tonske. Poročilo dodaja, da se je japonsko poveljništvo poslužilo med operacijami vojaške zvijače, ko je prezgodaj napovedalo umik svojih čet že za konec maja, kar je Kitajce zavedlo, da so 4. junija t. l. napadli mesta Itu, Sičaj in Tamentuti, kjer so utrpeli velike žrtve. Glavni namen japonskih operacij je bil namreč ta, da se obkolijo in uničijo čete, ki jih je zbrala čungkinška vlada na tem področju. Čeprav so v zadnjem trenutku nastopile eskadre ameriških štirimotornih bombnikov, se Čangkajškovi ljudje le niso mogli izogniti porazu in ko so se Japonci vrnili na svoje postojanke v zaledju, je nad 230.000 Kitajcev bilo že izločenih iz borbe. Višina teh izgub meče kaj čudno luč na bahanja anglosaške propagande o izidu teh operacij.

Odmev teh dejstev predstavljajo stalna uhajanja sovražnih sil. Tako je na primer tudi Licjenci, poveljnik gverilskih edinic pod zastavo generala Fucuojija v srednji Mongoliji, spoznal, da bi bil nadaljnji odpor proti Japonski brez pomena glede na splošni položaj, ki je nastal v Vzhodni Aziji po vstopu nacionalne Kitajske v vojno, in se je 13. t. m. podvrgel kitajski nacionalni vladi skupno s svojimi 350 možmi. (Stampa Sera.)

Uničevanje sovjetske industrije ob spodnji Volgi

Povzročena so bila velika razdejanja — Na Volgi so bili potopljeni 4 parniki, peti pa poškodovan

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. jun. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti je potekel dan mirno.

Nočni napadi letalstva so bili usmerjeni na zbirališča sovražnih ladij pri Astrahanu in na oborožitvene tovarne ob spodnji Volgi. Potopljeni so bili 4 prevozni parniki s skupno 11.000 br. reg. tonami. Nadaljnja trgovska ladja srednje velikosti je bila poškodovana. V zadetih industrijskih napravah so bila povzročena velika razdejanja.

Pri napadu mešanega sovjetskega oddelka bombnikov na nemški konvoj z dovozom na Črnem morju so enote vojne mornarice in letalstva sestrelile 5 sovražnih letal.

V noči na 18. junija je oddelek nemških težkih bojnih letal napadel alžirsko pristanišče Djedjelli.

Med nočnimi vznemirjevalnimi poleti maloštevilnih sovražnih letal nad nemškim ozemljem ni bilo ugotovljeno, da bi bile odvržene bombe.

Oddelek nemških bojnih letal je preteklo noč napadel vojno luko Portsmouth z bombami težkega kalibra. Druga letala so bombardirala posamezne cilje v jugovzhodni Angliji.

Tipanje na vzhodni fronti

Sovjetski napadi pri Orlu so imeli samo namen, preizkusiti moč nemške razvrstitve

Berlin, 18. jun. V Berlinu pravijo, da ni šlo za resno stvar, ko so Rusi izvršili na področju Orla napad, ki je trajal nekaj dni. Začel se je s silovitim obstreljevanjem topništva in bi ob uporabi znatnih sil utegnil pomeniti tako uvod v pričakovano sovjetsko poletno ofenzivo kakor akcijo, ki bi bila sama sebi namen, namestu tega pa je bil le majhen vnetek slame, ki je ugasnil že po nekaj urah.

Položaj se je med tem razčistil in je bilo mogoče ugotoviti, da ta nenadni drhtljaj vzhodnega bojišča ni pomenil začetka njegovega oživljenja, temveč samo gib, izvršen nekako polzavestno v spanju. Letargija se namreč nadaljuje, kakor da bi že ne bili na pragu poletja, temveč šele na pragu pomladi. Zdi se celo globlja kakor prej, kajti vsi znaki, ki naj bi napovedovali bodisi rusko, bodisi nemško ofenzivo, so se izkazali za varljive.

Res je, da se južno od Moskve beleži zbiranje sovražnih rezerv večjega obsega (zdi se, da gre za celo armado), toda po ničemer še ni mogoče sklepati, da ima to zbiranje napadalne namene. Berlinski vojaški krogi to celo izključujejo in sodijo, da gre bolj za varnostne ukrepe, katerih namen naj bi bil, da bi se sredi bojišča zbrala večja množica sil, ki bi se lahko premikale po potrebi v to ali ono smer v primeru nemškega napada. Na drugi strani pa ni zopet nobenega znaka, ki bi napovedal, da je ta napad blizu ali že na obzorju, prej nasprotno.

Prevladuje mišljenje, da je sovjetska akcija proti Orlu imela samo ta namen, da preizkusi trdnost nemške razvrstitve in ugotovi obseg in trdnost nemških utrjevalnih del, izvršenih v tem dolgem odmoru na vzhodu. Rekli bi torej lahko, da je šlo le za nekakšno izvidništvo, izvršeno z nekoliko težko roko.

V glavnem pa smo tam kakor prej. Ta velika sfinga, kakor se nam sedaj kaže vzhodno bojišče, hrani še nadalje svojo skrivnost. Ta dejanska skrivnost, ki nekoliko bega, pa je velikega pomena, kajti od tega, kar bo storilo teh 20 milijonov mož, ki si na obeh straneh stoje nasproti, bo naposled odvisna odločitev v tej vojni. To nam pojasnjuje nestrpnost Angležev in Američanov, ki jim ni toliko za to, ali bodo prvi napadli Rusi ali Nemci, kolikor za to, da se oba močna nasprotnika naposled le odločita za borbo in s tem za medsebojno obrabo. Sovjetska Rusija, ki bi z vojaškimi silami in viri, s katerimi še razpolaga, zmagala skupno ž njimi, bi bila za Anglosase kaj neprijetna zaveznica. London in Washington bi si mogla dovoliti luksuz, da zmagata skupno z boljševiki le tedaj, ako bi se vojni potencial teh poslednjih znatno zmanjšal v primeri s sedanjim.

Da bi bila zahteva po oživljenju vzhodnega bojišča še bolj nujna se pridružujejo k vsemu navedenemu še slučajni razlogi. Naj namreč Angleži in Američani trdijo, kar hočejo, dejstvo je, da se zavedajo vseh težav in resnosti večjega izkrcanja svojih sil na kateremkoli mestu evropske celine. Ako naj stopijo na evropska tla, ni dovolj ako zbijajo z bombami košček zemlje, ki bi bil na primer tako majhen kakor Pantellerija. Evropska celina ni otoček, ki bi ga bilo mogoče osamiti in ga nato zavzeti zaradi žeje, lakote ali pomanjkanja streliva, ne da bi bilo za to potrebno tvegati eno samo izkrcevalno četo. Za izkrcanje v Evropi pa niso dovolj čete, temveč so potrebni celi armijski zbori! (Corriere delle Sera.)

Letalski alarm v Berlinu

Berlin, 17. jun. s. Objavljeno je bilo naslednje poročilo:

Preteklo noč je bil dan v glavnem mestu Nemčije letalski alarm. Poročati ni ničesar pomembnega. Med prebivalstvom ni bilo žrtev in škode. V bodočnosti se ne bodo več objavljala uradna poročila o alarmih, katerim ne sledi dogodek, ki bi bil vreden omembe.

Zamenjava španskih letalcev na vzhodu

Madrid, 18. jun. s. Na rusko fronto je odšla četrta letalska eskadra prostovoljcev Sinje divizije, ki je pod poveljstvom Guade, hrabrega borca iz španske osvobodilne vojne. Letalci bodo zamenjali tretjo eskadro, ki se vrača v domovino. Ob odhodu so nastale mogočne patriotične manifestacije.

Spominjajte se slepih!

Stalin udarja na vseslovansko strunO

Stockholm, 18. jun. s. »Pravda« objavlja članek Vladimirja Osminina, glavnega tajnika vseslovanskega odbora, ki je bil ustanovljen v Moskvi takoj po izbruhu vojne. Članek se bavi s slovansko slogo in enotnostjo ter je himna panslavizmu Stalinovega kova. Vsebuje predvsem hvalo in slavo slovanskim narodom Balkana, ki so ljubljenci in prednje čete vsega slovanskega sveta. Že dejstvo samo, da je podoben članek lahko izšel v največjem sovjetskem listu, dokazuje, da Stalin misli, da je umestno, ako zatrobi na vseslovansko trobento. Zato je tudi poslal brzojavko Poljakom, ki bivajo v Rusiji, kar je nov dokaz za politično taktiko Kremlja.

Angleška delavska stranka proti komunistom

Stockholm, 17. jun. s. »Ne«, ki so ga angleški laburisti izrekli na svojem letnem kongresu v Londonu na ponovne zahteve angleške komunistične stranke, da bi v celoti pristopila v laburistične vrste, je danes glavni predmet razgovorov v angleških političnih krogih. Sklep proti fuziji je bil sprejet z 1,950.000 glasovi, zanjo pa je glasovalo 710.000 članov. Minister Morrison, ki odhaja, kakor znano, dokončno iz vodstva, je imel ob tej priliki labodji spev s silovitim govorom proti sumljivemu prosjačenju komunistov po fuziji. Dejal je, da te prošnje kažejo namero komunistov da bi se vmešali v odnose med angleško in sovjetsko vlado. Ideje in program komunistov so znane. Ne dopuščajo nobenih utvar, čeprav so v Moskvi sklenili, da se Kominterna razpusti. Morrison je obtožil boljševizem in angleške poluradne kroge, kar je zbudilo neko zmedenost v strahu, da bi se Moskva mogla čutiti užaljeno.

Nevtralnost Turčije

Monakovo, 18. jun. s. »Münchner Neueste Nachrichten« se spominja druge obletnice prijateljske in nenapadalne pogodbe s Turčijo, ki je bila podpisana v Ankari 18. junija 1941, ter pravi, da je ta čin Turčije, ki je bila že takrat zvezana z Anglijo, pred vsem svetom potrdil pravico suverenosti, ki ji morajo biti podrejeni vsi pakti, kakor je nedavno dejal zunanji minister Turčije. Na osnovi te pravice, nadaljuje list, služijo pogodbe s Turčijo za okrepitev suverenosti in varnosti države, ker omejujejo možnost in svobodo odločitev proti državnim interesom. Najvišji interes Turčije obstoja v tem, da ohrani mir, kakor je v ostalem nedavno zatrdil kongres turške republikanske stranke. Program te stranke, sestavljen l. 1931., določa vzdrževanje miru na zunaj in na znotraj. Šesti kongres stranke v Ankari je zadnje dni še dopolnil to vodilo turške politike z naslednjimi besedami: »Turčija bo zgrabila za orožje samo tedaj, kadar bo treba braniti varnost države in čast turškega naroda v primeru kakega napada.«

Ta dodatek, zaključuje monakovski list, naglaša še posebno obrambni značaj turške nevtralnosti. V tem smislu in glede na pravico suverenosti je turško-nemški prijateljski in nenapadalni pakt služil za ojačenje varnosti Turčije. Ta pogodba urejuje odnose med turškim narodom na eni strani in med Evropo na drugi na izključno miroljubni osnovi.

Porast nesreč v ameriški industriji

Buenos Aires, 17. jun. s. Ameriško ministrstvo za delo objavlja, da je bilo ob nesrečah pri delu, ki so se pripetile od julija 1940 do januarja 1943, ubitih 48.500 delavcev, torej več, kakor je padlo ameriških vojakov na frontah. Nad 258.000 delavcev je bilo pohabljenih na očeh, na rokah in na nogah. Če pomislimo, da je ameriška vojska izgubila v prvih 18 mesecih 12.123 mrtvih, 15.042 ranjenih, 40.435 pogrešanih in 15.028 ujetnikov, je očitno, da je zaščita in pomoč pri delu kljub tehničnim napredkom v Ameriki popolnoma zanemarjena. Velekapital smatra delovne množice za silo, ki jo je treba izkoriščati in ki jo ceni samo po storilnosti. Ukrepi proti nesrečam, ki so uspešno uveljavljeni v raznih evropskih državah, se ne izvajajo v ameriški industriji. Alkoholizem, ki je tako razširjen med vsemi sloji zvezdnate republike, je nadaljnji vzrok za visok odstotek nesreč pri delu. V zaključku navaja statistika ministrstva za delo, da bi se lahko večina nesreč v vojnih tvornicah preprečila, vendar niti vladni organi niti ministrstvo za delo niso dali pobude za primerne ukrepe, s katerimi bi se to stanje vsaj omililo.

Slovo Visokega komisarja Ekscelence Emilija Graziolija

Ob odhodu iz Ljubljane je Vis. Komisar Eksc. Emilio Grazioli poslal ljubljanskemu županu ter županom in komisarjem vseh občin Ljubljanske pokrajine naslednje toplo poslovilno pismo:

Ker me je Duce odredil na drugo mesto odgovornosti, sporočam gospodu mestnemu županu, županom in komisarjem občin v pokrajini svojo živo zahvalo za lojalno in učinkovito šodelovanje, ki ste mi ga nudili pri izvrševanju vladnih poslov, in pričakujem, da boste tudi v bodoče delovali s točnostjo kakor doslej ter z enakimi čustvi.

Prosim Vas, da sporočite tudi vsemu prebivalstvu moje srčne pozdrave in goreče želje.

Iz vladne palače, 11. junija 1943-XXI.

Visoki komisar: **Grazioli**, l. r.

Ob izidu statuta mestnih združenih podjetij v Ljubljani

Javnosti je že znano, da so bila pred kratkim ljubljanska mestna podjetja drugače organizirana kakor prej in popolnoma ločena od mestnih uradov. Elektrarna, plinarna, vodovod in cestna železnica so združena v eno podjetje, ki ima industrijski značaj in se imenuje »Združena podjetja za elektriko, plin, vodovod in tramvaj«. Podjetje je ločeno od uprave mestne občine in ima svoje posebne proračune in računovodstva. Premoženje podjetij je last mestne občine, a čisti dobiček, od katerega se odteguje vse, kar je potrebno za zboljšanje in razvoj obratov, pripada vsako leto mestni občini. Upravi poljetij načeluje upravni odbor, ki mu predseduje podžupan, com. **dr. Salvator Tranchida**, člani pa so univ. prof. **dr. inž. Milan Vidmar**, univ. prof. **dr. inž. Kral Alojzij**, univ. prof. **dr. inž. Samec Maks** in univ. prof. **inž. Lobe Feliks**, torej sami najodličnejši strokovnjaki naše univerze.

Ko je bil te dni natisnjen »Statut za Združena poljetja za elektriko, plin, vodovod in tramvaj«, so direktorji mestnih podjetij z generalnim direktorjem Združenih podjetij **inž. Ivanom Bartlom** na čelu izročili **županu generalu Leonu Rupniku**, kot ustanovitelju, in podžupanu **comm. dr. Tranchidi** kot ustanovitelju in prvemu predsedniku samostojnih Združenj poljetij prva dva izvoda Statuta ZP, tiskana na boljšem papirju, in umetniško vezana.

Generalni direktor ZP inž. Bartl je v svojem nagovoru poularjal, da sta župan in podžupan spoznala in upoštevala hotenja vodij mestnih podjetij in podjetja fundirala tako, da so dani vsi pogoji za njihov prospeh in za delovanje njihovega uslužbenstva, obenem pa so sedaj podjetja organizirana tako, da je vsakemu mogoč samostojen razvoj ter so med seboj povezana le s skupnim upravnim odborom, ki ima tudi svoje pravice pri odločbah i. dajanju navodil. Zato so v upravnem odboru tudi prvi naši strokovnjaki, najodličnejši predstavniki tehničnih panog. Naposled so se direktorji zahvalili županu in podžupanu za osamosvojitev in komercijalizacijo za mestno občino tako važnih industrijskih podjetij, zlasti pa za dosedanjo županovo in podžupanovo skrb za uslužbence in razumevanje potreb posameznih podjetij z zagotovilom, da bodo tudi v bodoče storili vse za čim boljši razvoj podjetij v korist vsej občini.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško teritorijalno vojno sodišče, voj. p. 110, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti

Janši Florjanu pok. Josipa in Uršič Marije, roj. 4. V. 1908 v Plešivici, bivajočemu v Planini, nahajajočemu se v zaporu.

Obtožen je bil:

a) napada proti varnosti države (čl. 2. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je v družbi z drugimi pred 7. X. 1942 na ozemlju italijanske Slovenije in z namenom, izvršiti napad na varnost države, izvršil dejanja, ki bi prinesla opustošenje, pokončevanje in poboje na priklopljeno ozemlje;

b) prevratne združbe (čl. 4. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941 in dodatkov), ker je v istih okoliščinah sodeloval pri združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družabnega reda v državi z obtežilno okoliščino za Janšo Florjana kot glavarja;

c) pripadništva oboroženemu krdelu (čl. 16. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je v zgoraj omenjenih okoliščinah sodeloval pri oboroženem krdelu z istimi cilji kakor v prejšnji točki z obtežilno okoliščino za Janšo Florjana kot glavarja;

d) nedovoljene posesti orožja in streliva (čl. 2. Ducejeve naredbe z dne 24. oktobra 1941), ker je v istih časovnih in krajevnih okoliščinah posedoval in nosil brez predpisanega oblastvenega dovoljenja orožje in strelivo;

e) prevratne propagande (čl. 5. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je v zgoraj navedenih časovnih in krajevnih okoliščinah delal propagando za prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

f) zločina proti osebni svobodi (čl. 605. do 110. k. z.), ker je proti koncu meseca junija l. 1942 v družbi z drugimi neznanci odpeljal dva delavca, uslužbena pri vodnih črpalkah na železnici.

Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Janšo Florjana za **krivega** zločinov sodelovanja pri oboroženem krdelu ter ga obsodilo **v dosmrtno ječo** in prevratne propagande ter prevratne združbe ob izključitvi obtežilnih okoliščin ter odvoda osebe, oprostilo pa ga je drugih obdolžitev zaradi nedostatka dokazov.

Odredilo je objavo pričujoče obsodbe v izvlečku v »Jutru« v Ljubljani.

Voj. p. 110, 7. junija 1943-XXI.

*

Vojaško vojno sodišče voj. p. 110 je izreklo naslednji sodbi proti:

1. **Grozniku Francu**, sinu Franca in pok. Ane Župančič, roj. 4. IX. 1892 na Vrhu pri Polici, bivajočemu v Grosupljem, sedaj v zaporu.

Obtožen je bil:

a) sodelovanja pri prevratni združbi (čl. 1. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1942), ker je v Dulah pred 14. IV. 1943 in do tega dne bil član združbe OF, ustanovljene z namenom nasilnega prevrata političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi, z obteževalno okoliščino, da je bil terenski odbornik v Dulah poleti l. 1942;

b) pripadništva v oboroženemu krdelu (čl. 16. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je v istih časovnih in krajevnih okoliščinah sodeloval pri oboroženem krdelu, delujočem v okolišu Dul, in v svoji lastnosti kot »terenski« dobavljal krdelu živila, mu služil za stražo in dobavo informacij ter je sploh sodeloval s partizani;

c) prevratne propagande (čl. 5. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je v istih okoliščinah vršil v Dulah propagando za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi in je kot »terenski« pozival prebivalce, naj podpirajo partizanski pokret;

d) uboja (čl. 110.—575., 577, štev. 3. k. z.), ker je v družbi z nekim Tako, nepodrobneje označenim glavarjem partizanskega krdela v Dulah, na neugotovljeni dan meseca junija l. 1942 premišljeno povzročil smrt nekega moškega, ki je ostal nepoznan, ker je bil nasproten partizanom.

Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Grozника Franca za **krivega** sodelovanja pri oboroženem krdelu, prevratne združbe in propagande ter uboja ob izključitvi predumišljaja ter ga obsodilo **v dosmrtno ječo**, na stroške in druge posledice zakona.

Odredilo je, da se pričujoča sodba objavi enkrat v izvlečku v »Jutru«.

Voj. p., 8. junija 1943-XXI.

2. **Grbcu Ivanu**, pok. Ivana in Anžič Ane, roj. na Igu 5. XII. 1895, tam bivajočemu, samskemu posestniku, sedaj v zaporu.

Obtožen je bil:

a) zločina (po čl. 16. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je sodeloval pri združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

b) zločina (po čl. 16. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je sodeloval pri oboroženem krdelu ustanovljenem z namenom izvrševanja zločinov, predvidenih v isti naredbi;

c) zločina (po čl. 2. Ducejeve naredbe z dne 3. X. 1941), ker je brej dovoljenja nosil orožje in strelivo.

Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Grbca Ivana za **krivega** sodelovanja pri oboroženem krdelu in pri prevratni združbi ter ga je obsodilo v **dosmrtno ječo**. Oprostilo ga je obdolžitve posesti orožja zaradi nedostatka dokazov. Obsodilo ga je takisto na plačilo stroškov in na vse zakonite posledice.

Odredilo je objavo pričujoče sodbe po enkrat v izvlečku »Jutra« v Ljubljani.

Voj. p. 110, 11. junija 1943-XXI.

Izpiti iz italijanščine

Predsedništvo Zavoda za italijansko kulturo javlja, da se bodo prihodnji torek, 22. t. m. ob 16 začeli izpiti iz italijanščine. Kandidati za izpite so naprošeni, naj se priglase pri tajništvu zavoda.

Prodaja mesa na odrezek „K“

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 19. junija t. l., potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka »K« junijskih živilskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani, 100 gr govejega mesa.

Delitev se bo pričela ob 7. uri.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** sojena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis**, 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor**: sladkorna sipa 8.25 lire za kg v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva**, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **enotno milo**, ki vsebuje 23—27% kisline 4.10 lire za kg.

Nemška živila za Grčijo

Švedska ladja »Halarem«, ki je v službi mednarodnega rdečega križa ter dovaža živila za grško prebivalstvo v Atene, je odplula iz Pireja v Benetke, kjer bo naložila večji tovor živil nemškega izvora za atensko prebivalstvo. V Benetkah bodo na ladje naložili 2.000 ton sladkorja, 2.000 ton krompirja in 500 ton krompirjeve moke.

Novi roman DK:

„NAZAJ NI POTI“

JE IZŠEL!

Nova razvrstitev vin in določitev njih cen

Smatrajoč za umestno, da se analogno z določbami, ki veljajo v drugih pokrajinah Kraljevine predpise razvrstitev vin in njih cen, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svoje naredbe z dne 9. maja 1941-XIX. štev. 17., z dne 6. maja 1942-XX. štev. 83, z dne 10. junija 1942-XX. štev. 118 in z dne 28. julija 1942-XX. štev. 152. izdal naslednjo naredbo o novi razvrstitvi vin in o določitvi njih cen, ki je objavljena v »Službenem listu« **16. junija in je stopila v veljavo od dneva objave.**

Zaradi maksimiranja prodajne cene se vina domače proizvodnje in vina uvožena iz drugih pokrajin, namenjena potrošnji, razvrščajo takole:

A. Navadna vina

I. vrsta: bela in rdeča vina, ki imajo vsaj 11 stopenj alkohola — potrošna cena 7.60 lir za liter;

II. vrsta: rdeča vina, ki imajo vsaj 9 stopenj in ne več ko 11 stopenj alkohola — potrošna cena 7.15 lir za liter;

III. vrsta: bela vina, ki imajo vsaj 8 stopenj in ne več ko 11 stopenj alkohola — 6.90 lir za liter;

Gornje potrošne cene se določajo za navadna vina, za katera ostane v veljavi cena za pridelovalca v višini 21 lir za vsako hektolitrsko stopnjo (vštevši nastajajoči alkohol v razmerju sladkor—alkohol 1:0.6). Navadna vina se smejo dajati v potrošnjo samo v odprtih posodah.

B. Boljša vina

I. vrsta: Nad tri leta stara vina, dobrega domačega slovesa, vpeljana v trgovini kot stara vina znanih tvrdk. Prodajna cena za buteljko (rensko, bordojsko ali drugo podobno enake velikosti) 31.40 lire;

II. vrsta: Vina, ki spadajo v to drugo vrsto so navedena v razpredelnici A, priloženi tej naredbi, in so razdeljena v prvo in drugo skupino. Cena je določena za vina Barolo, Barbaresco, S. Maddalena iz 1. skupine na 10.80 lire za liter. Za ostala vina iz 1 skupine (med domačimi beli burgundec, rulandec, renski rizling, traminec, rdeči burgundec, kavernet, rdeča portugalka; med uvoženimi: Chianti, klasični rdeči; Chianti »Gallo« in »Putto«; Pinot; Rizling renski, Kabernet itd.) znaša prodajna cena 10.10 lire za liter. Za vina iz 2. skupine (med domačimi: cviček, rdeča frankinja, silvanec, laški rizling; med uvoženimi Etna, belo in rdeče, Falernsko belo in rdeče, Lacrime Christi secco, belo itd.) pa znaša prodajna cena 9.20 lire za liter.

III. vrsta: Vina, ki spadajo v to III. vrsto so navedena v razpredelnici B, priloženi tej naredbi, in so prav tako razdeljena v prvo in drugo skupino. Za vina te vrste iz **1. skupine** (med katerimi so navedena rdeči Chianti — Florentinska brda, Ruffina, Montalbano, Sienska brda; rdeče Veronska brda — Valpolicella, Valpantena, Bardolino; Albana romagnola, belo; Istrska malvazija, secco, belo; Prošek iz Valdobbiadene, belo; Barbera piemontsko rdeče itd.) je določena cena 9.20 lir za liter. Za vina te vrste iz **2. skupine** (med drugim Arbia—Siena, belo; Barolino—Cuneo, rdeče; Bianchi z gorizianskih in furlanskih brd, belo; Bianchi, vipavsko belo; Črni istrski burgundec—Gamay; Chianti—Aretinska brda in Pizansko gričevje; Veronska brda — drugi pasovi, rdeče; Meransko z brd, rdeče, Pinot grigio, belo; Furlanski domači refošk in istrski refošk; Laški rizling, Teran Karstski; Tokajec furlanski in lizonski; Visoko adiška vina itd.) pa znaša prodajna cena 8.30 lire za liter.

V razpredelnicah A in B so določene tudi najnižje akoholne stopnje. Pri vinih druge skupine tretje vrste je dovoljen pribitek 0.10 lire za vsake pol stopnje počenši od 10 stopenj pa do tiste najnižje stopnje, ki je določena v razpredelnici za vsak tip vina.

Boljša vina se morajo dajati v potrošnjo: I. vrsta: izključno v izvirnih zaprtih buteljkah, s tiskanim letnikom proizvodnje na vsaki buteljki; **vina II. vrste:** izključno v buteljkah, steklenicah ali opletenkah, polnjenih pri proizvajalcu ali pri razprodajalcu; **za vina III. vrste:** izključno v odprtih posodah. Za te tipe vin, ki so v razpredelnici B (III. vrste) označene z eno zvezdico je dovoljeno tudi polnjenje v buteljke in steklenice in opletenke. Tipi označeni z dvema zvezdicama pa se smejo dajati v potrošnjo samo v buteljkah, steklenicah ali opletenkah, polnjenih pri prozvajalcu ali razprodajalcu.

C. Posebna vina.

Posebna vrsta vina se delijo na šest vrst.

I. vrsta: vermut in aperitivna vina. Ta vina se dajejo v potrošnjo v odprtih posodah, kakor tudi v buteljkah in steklenicah, polnjenih pri proizvajalcu ali razprodavajalcu. Za beli vermut in bela aperitivna vina znaša cena 24.70 lir, za rdeča pa 22.90 lire na liter.

II. vrsta: marsala. Prva skupina tip S. O. M., ki vsebuje brez sladkorja vsaj 18 stopenj alkohola se sme prodajati izključno v buteljkah, polnjenih pri proizvajalcu in znaša za tipično marsalsko buteljko 27.50 lire. Marsala druge skupine, sladki tip, ki vsebuje brez sladkorja vsaj 17 stopenj alkohola, se sme prodajati v odprtih posodah kakor v buteljkah in steklenicah, polnjenih pri proizvajalcih ali razprodajalcu in znaša cena 22.90 lire za liter. Marsala tretje skupine normalni tip, ki vsebuje brez sladkorja vsaj 16.5 stopenj alkohola, se sme prodajati tako v odprtih posodah ali buteljkah, polnjenih pri proizvajalcu ali razprodajalcu, in je določena cena na 20.60 lire za liter.

III. vrsta: likerska vina. Ta vina se smejo prodajati v odprtih posodah kakor v buteljkah, polnjenih pri proizvajalcu ali razprodajalcu. V prvo skupino spadajo kvalificirana vina, ki se prodajajo: a) krema marsala z vsaj 17.5 stopnjami alkohola in 10 stopenj Beaumeja po 27.50 lire za liter; b) aromatska vina iz suhega grozdja (muškati, aleatična vina in malvazija) z vsaj 18 stopnjami alkohola se smejo prodajati po 25.20 lire za liter; c) druga vina iz suhega grozdja, vina »santi« in aromatična vina, ki niso iz suhega grozdja (muškati, aletatična vina in malvazije) s skupno vsaj 16 stopinjami alkohola se smejo prodajati po 21.70 lire za liter. V drugo skupino spadajo nekvalificirana vina s skupno vsaj 18 stopnjami alkohola. Za vina iz te druge skupine je določena cena 16 lir za liter.

IV. vrsta: močna kiselkasta vina (sardinska, Vernaccia, sardinska malvazija in sirakuški Albanello) z vsaj 18 stopenj alkohola. **To vino se sme prodajati izključno v buteljkah, polnjenih pri proizvajalcu ali razprodajalcu in je cena določena na 25.20 lire za buteljko 0.7 litra.**

V. vrsta: šumeča in kipeča vina. V prvo skupino spadajo šumeča in kipeča vina po naravnem vrenju. Prvovrstna kipeča vina iz te skupine (lesketajoča se šumeča ali kipeča vina brez droži) se smejo prodajati izključno v buteljkah polnjenih pri proizvajalcu. Cena je določena za šumeča vina iz polsuhega grozdja in rezerve v buteljkah s kapico in žico na 50.50 liter za buteljko; šumeči asti v buteljkah s kapico in žico 35.50 lire; druga šumeča vina v buteljkah s kapico in žico 33.20 lire; kipeča in pršeča vina v buteljkah brez kapice in žice 29.80 lire za buteljko. Drugovrstna šumeča in kipeča vina iz prve skupine (kipeča ali pršeča vina z drožmi v buteljkah brez kapice in žice — izvzemši Lambrusco iz Sorbare) se smejo prodajati izključno v buteljkah polnjenih pri proizvajalcu ali razprodavajalcu in znaša cena za celo buteljko 22.90 lire. V drugo skupino spadajo šumeča vina z umetno dodano ogljikovo kislino, čista in brez droži. Ta vina se morajo prodajati izključno v buteljkah, polnjenih pri proizvajalcu, in znaša cena za buteljko 20.60 lire. Na etiketi mora biti v dobro razločni barvi in z vsaj en centimeter visokimi črkami natisnjeno besedilo »Umetna dodana ogljikova kislina«.

VI. vrsta: bela in rdeča sladka aromatična vina (muškati, malvazije, aleatična vina in Brachetto) s skupno vsaj 11 stopinjami alkohola. Ta vina se prodajajo izključno v odprtih posodah in je določena cena na 12.60 lire za liter.

Pribitki k cenam

Za posodo in stroške polnjenja se smejo k prodajni ceni boljših in posebnih vin pribiti naslednji zneski: za buteljko 2.20 lire, za malo buteljko 2 liri, za steklenico z oljem 1.90 lire, za strojno zamašeno steklenico 2.10 lire, za enolitrsko steklenico, strojno zamašeno 1.90 lire, za pollitrsko steklenico, strojno zamašeno 1.50 lire in za opletenko 38 lir. Za vrnjeno ali ne s seboj vzeto posodo jma kupec pravico do naslednjega najmanjšega povračila: za buteljko 1.50, za malo buteljko 1.30, za steklenico 1, in za opletenko 25 lir.

Državna in občinske trošarine niso upoštevane v ceni in so cene navedene brez trošarin.

Pri prodaji vina v odprtih posodah, izvzemši posebna vina, smejo gostilniški obrati in kavarne pribiti navedenim cenam naslednje zneske: obrati posebne in I. kategorija 5.50 lire pri litru, obrati druge kategorije 4.50 lire pri litru, in obrati III. in IV. kategorije 4 lire pri litru.

Pri prodaji boljših in posebnih vin v steklenicah in buteljkah pa smejo gostilniški obrati in kavarne pribiti naslednje odstotke: obrati posebne kategorije 70%, I. kategorija 60%, II. kategorija 50%, III. in IV. kategorija pa 40%.

Trgovci, ki prodajajo vino na drobno v izvirnih steklenicah v prodajalnah, smejo pribijati k cenam po 15%.

Ostale določbe.

V primerih, ko je **polnjenje v buteljke, steklenice in opletenke** dovoljeno ne samo proizvajalcu, temveč tudi razprodajalcu, sme razprodajalec polniti steklenice le, ako ima pooblastilo proizvajalca in morajo biti na posodah nameščene izvirne etikete in drugi znaki. Za veljavnost cen je potrebno, da so vina, ki jih je dovoljeno prodajati v zaprtih posodah, polnjena v buteljke, steklenice in opletenke, ki so takole opremljene:

buteljke strojno zamašene z dobro in popolnoma zapirajočo plutovino, s kapico in etiketo, na kateri je ime proizvajalne tvrdke in ime vina, in z morebitnim paskom na vratu in tvrdkino znamko;

steklenice, strojno zamašene z dobro plutovino, s kapico in prepasko, na kateri je ime proizvajalca tvrdke in ime vina, z morebitnim paskom in tvrdkino znamko;

steklenice z oljem in čepkom, s kapico in prepasko, na kateri je ime proizvajalne tvrdke in ime vina, in z morebitnim paskom in tvrdkino znamko;

opletenke z oljem in zamašene, s kapico in prepasko, ki ima ime proizvajalne tvrdke in ime vina in z morebitnim paskom na vratu in tvrdkino znamko.

Na etiketah posod z boljšimi vini se morajo uporabljati imena iz priložene razpredelnice.

Pri prodajah vina kakršne koli kakovosti, najsi je prodajalec ali kupec kdor koli, je prodajalec dolžan navesti nadrobno kupcu vse podatke (kakovost, ime, alkoholno stopnjo itd.), ki so potrebni za uvrstitev vina te prodaje v katero izmed vrst. skupin in kakovosti iz te naredbe.

V prostorih za nadrobno prodajo morajo biti na posodah, v katerih se hrani vino za točenje, označeni podatki iz prejšnjega odstavka kakor tudi prodajna cena za potrošnika, slednja tudi za vina, ki se prodajajo v zaprtih posodah.

Prepovedano je dajati v prodajo potrošniku neposredno sladke filtrate, tihe in zgoščene mošte, polsladke, kakor tudi uporabljati zgoščene in polsladke mošte za popravo navadnih in boljših vin.

Kršitelji določb gornje naredbe se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX, št. 8, in po določbah naredbe z dne 25. novembra 1942-XXI, št. 215, v denarju do 5000 lir ali z zaporom do 2 mesecev. V hujših primerih se lahko izreče zapor poleg denarne kazni. Odrediti se sme začasni ali trajni odvzem obrtne pravice.

Razveljavljajo se naredbe z dne 6. maja 1942-XX, št. 83, z dne 10. junija 1942-XX, št. 116, in z dne 28. julija 1942-XX, št. 152.

Zvišanje uvozne pristojbine in uvedba izvozne pristojbine

Smatrajoč za nujno potrebno spremeniti uvozno pristojbino za blago, uvoženo iz inozemstva, in uvesti izvozne pristojbine za blago, ki se izvaža v inozemstvo, analogno določbam za druge pokrajine Kraljevine po kr. ukazu z dne 15. aprila 1943/XXI. št. 249, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na kr. ukaz z dne 19. aprila 1943/XXI št. 340 z določbami o izvozu in uvozu za bivša jugoslovanska ozemlja, priključena Italiji, in glede na svojo naredbo z dne 29. decembra 1942/XXI, št. 239 v uvedbi posebne uvozne pristojbine za blago, za čigar uvoz v pokrajino so uvedene omejitve, izdal naslednjo naredbo o zvišanju pristojbine za uvoz iz inozemstva in o uvedbi izvozne pristojbine.

Uvozna pristojbina

Uvozna pristojbina za blago, uvoženo iz inozemstva, uvedena po čl. 1. naredbe z dne 29. decembra 1942/XXI se določa na 5% vrednosti uvoženega blaga. Zvišana izvozna pristojbina se pobira tudi za blago, ki se je uvozno deklariralo in overilo pred dnem uveljavljenja te naredbe, in je še v carinskih prostorih, četudi so bile druge pristojbine že plačane.

Izvozne pristojbine

Za blago, za čigar izvoz v inozemstvo je potrebno dovolilo ali dopustilo po sedanji ureditvi izmenjave z inozemstvom, se uvaja posebna izvozna pristojbina. Te pristojbine je **oproščeno blago**, navedeno v posebni razpredelnici A. Ta razpredelnica A navaja naslednje blago (v oklepajih številke carinske tarife): sveža povrtnina in krompir (iz 7), sveže namizno grozdje (iz 12/1), sveže sadje (iz 13/1), ostalo neimenovano sveže sadje (iz 14), limone in pomaranče (iz 18), sveže smokve (iz 21), navadno vino v sodih, balonih in cisternah (iz 115/1), grozdni mošt (iz 115/2), grozdni mošt, vkuhan brez sladkorja ali zgoščen (iz 117), esenčna olja in esence iz katerih niso izvlečeni terpeni (iz 256/3). Pristojbine so oproščeni tudi predmeti, ki se izvažajo po čl. 9 takona o tarifi brez izvozne carine.

Izvozna pristojbina znaša 2% vrednosti izvoznega blaga. Za blago iz razpredelnice B, ki je priložena naredbi, pa se pobira izvozna pristojbina v višini 4 odnosno 5%. Po razpredelnici se pobira **4% izvozna pristojbina** (v oklepajih številke carinske tarife): surovi bombaž (38/1); ovčjo volno (71); kozjo dlako, konjsko žimo itd. (72); ščetine (78); nadalje za blago, ki se da uvrstiti pod postavke V. dela 1. oddelka tarife — bombaž (272—278), vštevši blago, ki je v celoti ali deloma iz kratkih umetnih vlaken; za blago, ki se da uvrstiti pod postavke V. dela 3. oddelka tarife — volna (308—325); in končno na blago, ki se da uvrstiti pod postavke V. dela 4. oddelka tarife (326—340), kar velja izključno le za blago, ki je v celoti ali deloma iz dolgih umetnih vlaken. Po isti razpredelnici B se **pobira 5% izvozna pristojbina** na obleko, perilo, in ostalo šivano blago (356).

Izvozna pristojbina velja v vsakem pogledu za carinski dohodek, ni je pa šteti med izvozne carine. Ta pristojbina se ne pobira za blago, ki se začasno izvozi zaradi obdelave ali predelave z nepreklicnim pogojem, da se zopet uvozi. Vendar se mora v vsakem primeru za pristojbino dati varščino, kakor za vsako drugo carino.

Izvozno pristojbino za izvozno blago odmerjajo in pobirajo pokrajinske carinarnice z isto dovolilnico, ki se izda za izvoz blaga in za dejansko izvoženo količino. Za davčno osnovo se vzame cena po fakturi, pribivši stroške za zaobalo in prevozne stroške do meje, izvzemši pa izvozno carino in pripadke. Dohodek od izvozne pristojbine se steka v isto poglavje dohodkov proračuna Visokega komisariata, kakor je določeno za uvozno blago in osnovano s čl. 2. naredbe z dne 29. decembra 1942/XXI. Naslov tega poglavja se spreminja v »Pristojbine za uvozno in izvozno blago na podlagi ureditve o izmenjavi z inozemstvom«. Izvozna pristojbina se mora pobirati za blago, ki dejansko zapusti ozemlje pokrajine po dnevu uveljavljenja te naredbe, tudi če je bila izvozna dovolilnica izdana že prej.

Določbe čl. 8 in prvega odstavka čl. 9. naredbe z dne 29. decembra 1942/XXI. se morajo uporabljati tudi na netočne prijave vrednosti blaga, ki se izvozi. Drugi odstavek čl. 9. pa se spreminja in se glasi: Vsote, ki se poberejo kot kazen v primerih netočne prijave vrednosti, tako za uvoženo, kakor za izvoženo blago, se razdeljujejo po določbah čl. 23. naredbe z dne 30. januarja 1943/XXI. št. 14.

Gornja naredba je bila objavljena v »Službenem listu« **15. junija in je s tem dnem stopila v veljavo.**

Sprememba seznama točk za otroške oblačilne predmete

Smatrajoč za umestno, da se dodajo in spremenijo nekatere postavke tabel A in B, ki sta priloženi naredbi Visokega komisarja o novih predpisih za porazdeljevanje tekstilnih izdelkov in oblačilnih predmetov z dne 1. novembra 1942-XXI. štev. 203, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naslednjo naredbo, ki je objavljena v »Službenem listu« 16. t. m. in je stopila v veljavo na dan objave.

V tabeli B, kjer so navedeni izdelki, ki niso vezani na izkaznice sta črtani postavki »Oblačila (izdelana) za novorojenčke« in »Na roko vezene tkanine, če je vezena več kakor polovica njih površine.«

Tabeli A je dodana nova skupina III.a, ki velja za **oblačilne predmete za otroke do enega leta** (izvzemši pletenine in nogavice). Ta skupina III.a vsebuje naslednje postavke: 1) **oblekca** ali kostumček dolžina do 40 cm, 10 točk z arabskimi številkami; 2) **površniki** za otroke, dolžina do 40 cm, 12 točk; 3) **plaščki** z oglavnico, dolžina do 60 cm, 12 točk; 4) **životci**, dolžina do 30 cm, 3 točke; 5) **spodnje oblekce**, I. in II. velikosti, dolžina do 40 cm, 4 točke; 6) **srajčke** I., II. in III. velikosti, dolžina do 29 cm, 1 točka; 7) **spodnje hlačke**, dolžina do 22 cm, 1 točka, 8) **čepice** (avbice) 1 točka; 9) **obvojnica** 10 točk; 10) **podbradniki** (po dva) 1 točka; 11) **povoji** iz ripsa ali pikeja: a) širine 10 cm, dolžine 1.5 m, 2 točki, b) širine 15 cm, dolžine 3 m, 3 točke; 12) **vrhnji povoj**, dolžina do 90 cm, 12 točk; 13) trioglate **plenice** iz mehkega blaga s stranico 70 cm, 1 točka; 14) kvadratne **plenice** s stranico 70 cm, 1 točka; 15) **podloge** zoper vlago s stranico 70 cm 2 točki (vse točke z arabskimi številkami).

V oddelku »IV. Pletenine in nogavice« se dodajo naslednje postavke: 4) nogavičke za novorojenčke (dolžina stopala do 13 cm) trije pari 1 točka z arabskimi številkami; 5) rokavičke za novorojenčke 1 par 1 točka; 6) čeveljčki za novorojenčke 1 par 1 točka.

V oddelku »III. Oblačilni predmeti za otroke od 1. do 4. leta« se spremenijo predpisane dolžine pri naslednjih predmetih za otroke: 1) obleka v enem samem kosu: dolžina od 41 do 60 cm; 3a) zimske suknje in površniki: dolžina od 61 do 65 cm. b) plašči: dolžina od 61 do 65 cm; 4) srajce: dolžina od 30 do 60 cm; 5) spodnje hlačke: dolžina od 23 do 26 cm.

V oddelku »V. Konfekcionirano hišno perilo in predmeti za opremo« se postavka 6. spremeni takole: prevleke za blazine: a) 30×43 cm 3 točke z arabskimi številkami, b) ostale 8 točk.

Ing. Francè Urbas:

Naša rodbinska in hišna imena

Robnik, Robar, Roban in Robič so dobili ime od roba in robiča. Tako imamo robnike na strehi na slemenu, pa je robnik vsaka stojka na robu ali vogalu; peč, stavbe in zgradbe imajo svoje robnike, obrobno vrsto pečnic ali kamnov. Ob cestah in hodnikih imamo naše novodobne robnike. Naš Robnik pa je najbrže stanoval kje na kakšnem robu, slemenu hriba.

Rožanec (Rožanc) bi po mojem imelo pomeniti vsak robat in bunkast izrastek. Tako je rožanec pri kladarastih zgradbah toliko kot podboj pri vratih. V rožancih teče jarem pri vodnih in drugačnih žagah. Pri lemezih = rožnikih = roženicah (slovenski izrazi za spakedrane špirovce) se imenuje ven moleči konec rožanec. Pri posteljah imamo posteljni rožanec. Čolnovo rebro, zlasti še zgornje ima tudi ime rožanec. Pa mineral amphibol zovemo rožanec ali tudi rogovec (Hornblende).

Vendar vsi ti pojmi menda niso dali imena našim Rožancem, ampak najbrže kakšna buška, bunka kakšen rožanec kje na čelu ali glavi.

Rutar je živel v rutih, rovtih ali novih krčih.

Lepo doneče je ime Rožnik, ki lahko pomeni lemez, roženico (špirovc), pa tudi znan in prijeten mesec v letu ter končno tudi lonec za cvetlice. Kaj ne bi bilo bolj prijetno ušesom, če bi deklice in žene odslej zalivale svoje dehteče in v rožnikih posajene cvetlice? Ali ne bi bilo takšno rožno lice stokrat milejše in bolj rožno nasmejano v oknu med rožniki in rožami, kot pa med nagnusnimi kahlami ali med po tujem skrpucanimi cvetličnimi lonci? Koliko bujnejša in bolj blesteča bi bila naša govorica, če bi uporabljali vedno in povsod le lepe in domače besede!

Rakar je lahko lovec, prodajalec ali jedec rakov. Kaj ni morda rakar oni, ki stavi gradi rake (Mühlgerinne) pri mlinih in žagah na vodo?

Rezar je opravljal rezanje, kastriranje živali ali kakor tudi pravijo: popravljanje živali. Pa rezar lahko reže tudi kaj drugega, n. pr. zelnate glave, ker tudi temu rezaču pravijo nekod rezar.

Razpor je vsaka režeča špranja, razpoka in reža, zlasti pa še v tleh. Pri raznih tehničnih delih v zemlju si pomagamo z razpori ali napravimo razpoke (napék šlice). Pa je razpor, kadar se dva spreta, da zaslija široka razpoka (razpor) v njunem prijateljstvu.

Ravnik in Ravnikar sta dobila menda svoje ime od tega, ker sta prebivala na ravniku, to je na gori, ki je imela na svojem vrhu ali hrbtu planoto, ravnico.

Tudi naša krajevna imena naj bi jezikovno obdelal kakšen geolog in zemljepisec, pa nam bi bilo marsikaj bolj jasno in razumljivo. Med Logatcem in Hotenjami stoji hrib in prijetna vasica, ki se oba imenujeta Ravnik. Planote, ravani na gorskem ali gričevitem pologu zove naš narod ravnik. Iskal bo kdo in našel morda Logatec pa Ravnik, ne pa mojih Hotenj na zemljevidu. Kraj sem jaz krstil ad hoc, ker uradno ga kličejo za Hotedršico. Zakaj ga zovejo s tem dolgim imenom, ki se prijema naših ušes kot bi nekdo nekaj nejevoljno godrnavšil, pa res ne vem povedati. Največje čudo pa je to, da vsi vaščani trdijo, kadar jih vprašaš odkod so doma, da so Hotenjci. Pa potoku pravijo Hotenjšica. Povsod drugod so vaščani Gorenjci iz Gorenj, Dolenjci iz Dolenj, Grebinjci iz Grebinj, Gradinjci iz Gradinj, Dobrunjci iz Dobrunj — samo naši Hotenjci pa iz Hotedršice. Pa mislim, da se je nekaj izpakedralo, ker Hotenjci so nam še ostali pristni. Vox populi bo menda vox dei ter bodo Hotenjci doma le samo v Hotenjah. Na uho povem nevernim Tomažem, da imamo še druge kraje z imeni: Hotenja, Hotinja vas, Hotnja, Hotunje ter bi znala držati moja trditev. Kako bi bilo sicer mogoče, da bi izviralo ime vasi iz enega, ime vaščana pa iz čisto drugega debla?

Slovensko pravimo ekvatorju ravnik. Pa veliko kladivo s širokim ploskom ali čelom, ki služi za obdelavo pločevine, se tudi imenuje ravnik.

Ročnike imamo povsod pri raznem orodju, orožju, pri drevesu = plugu so držaji ročniki; pri sabljah, mečih, bodalih in celo puškah je oni del (pri slednjih zgornji ob cevi), katerega primemo v roko, imenovan ročnik. Tudi držaj ali daljši del cepcev se tako zove. Bičevniku pravijo nekod ročnik.

Kadar imamo na vratih poseben držaj za odpiranje in zapiranje vrat, tedaj pravimo temu držaju ročnik.

Ljube gospodinje, pa vsakovrstni šefi, opustite že končno vse nesrečne »grife za grifi« pri vaših predalnikih, omarah in primite za pošten ročnik — pa odprlo se vam bo — po svetopisemski besedi, da kdor trka — pravo najde!

Pri lestvenih vozovih za seno in podobne potrebe je lestva pritrjena na vozovo ročico s posebno svitku podobno pentljo. Navadno in največkrat je zvita iz leskove trte. Ta svitkasta pentlja se zove ročnik. Pa obrisača za roke in brisanje obraza je imela nekdaj lepo ime ročnik.

Prijazno ime Repnik označuje več različnih stvari: njivo za repo, lonec v katerem kuhamo repo; pa mesec, kadar rujemo repo z njiv ali repnikov je imel staro domače, kmečko ime repnik = oktober. — Ščavje repe obrezavajo in ga dajejo sušit ter pravijo takšnemu posušenemu prideleku repnik. Imamo poleg Repnika še naša imena Repše in Repnikar.

Najslavnejši dan v kranjski zgodovini

Kako je bila izvojevana pred 350 leti od 15. do 22. junija slavna zmaga nad Turki pri Sisku

Ljubljana, 14. junija.

V zgodovini naših pradedov je s krvavimi črkami zapisanih dokaj spominov na silne turške napade po slovenski zemlji. Izmed njih se najbolj blesti dan slave in veselja, ki je napočil 22. junija 1593. Pod zidovjem mesta Siska so ta dan Slovenci, združeni s Hrvati in Nemci, pokončali napadajoče Turke in obvarovali našo zemljo pred poturčenjem. S ponosom se smemo ozirati letos, ko praznujemo 350letnico zmage pri Sisku nad Turki, na slavna viteška dela naših pradedov.

Prvotna domovina Turkov je bila srednja Azija. Odtod so se v 13. stoletju začeli seliti proti zapadu. Pod Osmanom I., po katerem se Turki imenujejo tudi Osmani, so si osnovali v začetku 14. stoletja samostojno državo, ki se je naglo razširjala. Stara in mogočna kraljestva so padala pod turškim mečem.

Slovenci so se prvikrat poizkusili s Turki,

kakor poročajo naši zgodovinarji, l. 1396. v nesrečni bitki pri Nikopolju. Turške čete so vedno bolj na široko preplavljale Evropo. Tako je l. 1408 začutila slovenska domovina njih grozovitosti. Bosna je bila ono gnezdo, iz katerega so se vsipali Turki na slovenska tla. Hudo so se prestrašili Ljubljančani l. 1472, ko so jim turške čete postavile tri tabore pred mestom. Prvi je stal na Poljanah, drugi v Šiški in tretji v jami za Sv. Krištofom. Strašno so divjali Turki po mestni okolici in požgali staro šempetrsko cerkev, ki je stala zunaj mestnega obzidja. Radi bi bili po Ljubljani pokončali nedolžne otročiče, mladeniče in device pa odvedli v sužnost in požgali mesto. Toda topovi z Grada so jih odpodili.

Še občutljivejša škoda je zadela Slovence, ko je padel dne 22. septembra l. 1575 v bitki pri Budački najslavnejši junak svojih časov, Herbert Turjaški.

Vsa Ljubljana je točila solze, ko so pripeljali Herbertovo truplo brez glave v cerkev sv. Elizabete

pred špitalskim mostom (sedanjim tromostju). Turki so mu namreč sneli glavo in potegnili kožo z nje. Bosenski paša je poslal nagačeno glavo sultanu v Carigrad kot dokaz turške zmage.

Skoraj dve sto let je Turek razsajal po naši deželi, požigal, moril in skrunil ter na tisoče in tisoče krepkih sinov in hčerâ odpeljal v sramotno sužnost.

S pripasanim mečem je obdeloval kmet svoje polje,

vsak grič, vsako pokopališče se je izpremenilo v tabor in samo sloga, ki je vodila kmeta, meščana in graščaka v boj, neomahljivo zaupanje v božjo pomoč in v svojo moč, sveta gorečnost za krščansko vero in za rojstni dom, ki je vse navduševal in ohranila naš narod, da je v neenakem boju trdno ostal na braniku, da ni nikdar obupal in se nikdar vdal.

Nazadnje je vendarle prišel Turkom

povračilni dan od Slovencev in Hrvatov v bitki pri Sisku na sv. Ahaca dan l. 1593.

Bosenski paša Hasan — tako nam pripovituje domači zgodovinar K. A. — ki je iz kristjana postal pravcati turški krvolok, je že l. 1575 poizkušal vzeti trdnjavo Sisek, toda brez vsakega uspeha. Ponovno je pričel mesto oblegati meseca junija leta 1593. Pridrl je s 30.000 možmi pred Sisek, da bi v njem najprej dobil oblast, potem pa si podjarmil sosednja slovenska mesta in dežele. Nevarnost je bila velika, kajti narodna pesem pravi:

Turk če vzel nam Sisek bode,
nam narobe vse, vse pojde.
Mest' Ljubljana, bo pokrajna,
Kranjska dežel' turška drajna.

Poveljnika v Sisku sta bila zagrebška kanonika Blaž Gjurak in Matej Fintić. Iz mestne okolice sta sklicala može in fante, jih vadila v orožju in utrjevala trdnjavo. Vseh branilcev sta imela samo 300 mož. Zaslomba je bila le močna kula ob Kolpi pred mestom. Hasan je zgradil čez Kolpo tako širok most, da je lahko po njem jahalo vštric šest konjenikov. Razen vojaštva je Hasan paša pripeljal iz Banjeluke mnogo velikih topov, med njimi orjaško »kacijanarico« in dolg top iz Krupa. Dne 15. junija je začel streljati na Sisek od treh strani. Ob tej nevarnosti je zapovedal nadvojvoda Ernest, naj kolikor mogoče hitro odrinejo vse avstrijske vojske, ki stoje na krajinah, proti Sisku in odpode Turke. Pod generalom Rupertom Eggenbergom, ki je pokazal vojaško izkušenost že drugje, se zbirajo v Zagrebu nemški polki in Slovenci iz Štajerske, na povelje hrvatskega bana Tomaža Erdedyja pa plemstvo in brambovci iz vse hrvatske kraljevine. Naglo se odpravijo čete čez novi savski most proti Turkom. V Turopolju nad Siskom jih pričakuje

glavni poveljnik Slovencev, junak Andrej Turjaški, s karlovško posadko s kranjskimi in hrvatskimi brambovci.

Podpoveljniki so bili: Krištof Obračan, Žiga Paradajzar, Štefan Blagaj in Jakob Pramk. Njim se pridruži še močni Adam Ravbar s četo kranjskih vitezov na konjih. Vsa krščanska vojska šteje samo 4000 mož, ki brez strahu stopajo v boj, zaupajoč v božjo pomoč.

Turške krogle padajo na Sisek kakor toča. Mrtev obleži kanonik Fintić in 12 vojvod. Tudi Gjurak je že hudo ranjen. Do viška je že prikipela nevarnost, da pade trdnjava. 22. junija zgodaj zjutraj prihiti iz mesta sel in zakliče krščanski vojski:

»Ako danes ne bo pomoči, pade jutri Sisek.«

Generali se posvetujejo, kaj je treba ukreniti. Nekateri so bili mnenja, naj se počaka, ker je Turkov prevelika truma. Andrej Turjaški pa vstane in reče pogumno: »Ne glejmo na sovražnikovo število, Bog nam bo pomagal!« Spričo teh vzpodbudnih besed se nato vsi odločijo za napad. Trije glavni načelniki: Turjaški, Eggenberg in ban razporedé svoje čete in odrinejo nad sovražnika. Zvorniški vojvoda Memi-beg prvi naznanil Hasanu paši, da se čujejo glasovi trobent. »Kaj je to?« vpraša Hasan izdajalca Belojevića, ki sedi poleg njega. »Gotovo prihaja kdo od bana vznemirjat tabor,« se glasi odgovor. Kmalu nato prinese glasnik naznanilo: »Slišijo se bobni in vidijo gjaurske postave; celo vojska gre!« Hasan zbere nato 20.000 najboljših vojakov, po večini konjenikov, in jo udari ž njimi iz tabora čez most nad kristjane. Drugo vojsko pa pusti v taboru pod poveljništvom Kurt-bega in Opertbega.

Na ravnem med rekami Savo, Kolpo in Odro blizu Siska trči naša vojska ob turško. Ura je odbila deset dopoldne. »Kako bo?« vpraša Hasan paša turškega duhovna. »Slabo!« mu ta odgovori. Hrvatski ban se s svojim krdelom prvi zakadi v Turke, a potisnejo ga nazaj.

Ko pa pridejo Turki do slovenskih čet, tedaj se vname najsrditejši boj.

Kmalu posade naši strelci mnogo Turkov raz konje. Ko še Adam Ravbar s kranjskimi vitezi napade turško vojsko od strani, se spusti ista v divji beg proti mostu. Načelnik Turjaški, ko to zagleda, ukaže stotnikoma Blagaju in Pranku, naj skočita s svojimi arkebuzarji (tako so se imenovali njih vojaki po dolgih puškah arkebuzah, ki so jih nosili) k mostu in ga zastavita, da Turki ne morejo čez vodo. Zaman se ljuto bore janičarji, ko je na levem krilu njihove vojske že velikanska zmešnjava in vse beži. Ker Turki ne morejo čez most, začno skakati v vodo, da bi preplavali reko. Tudi Hasana pašo zavlečejo v Kolpo, toda voda je pregloboka in zmešnjava tolikšna, da Turki drug drugega tlačijo pod vodo.

Nudi se grozna slika. Vse se potaplja, ljudje in konji.

Kolikor je Kolpa široka in kolikor nesó oči v daljavo, povsod se zibljejo po vodi mrliči med konjskimi glavami. Kaj tako strašnega še ni videla Kolpa. Sedaj vlečejo Hasana iz Kolpe, za njim pa še celo vrsto najimenitnejših turških velikašev. Tu leže mrliči, nekdaj živi strahovi krščanskih dežel, poleg Hasana njegov brat beg cerniški, beg iz Orehovca, beg iz Požege, Memi-beg iz Zvornika, njegov sin Ibrahim, beg iz Like, sin sultanove sestre Mehmedbeg iz Hercegovine itd.

Vojin Belojević, izdajalec kristjanov, je prejel zasluženo plačilo. Tudi on leži med turškimi mrliči.

Od 20.000 Turkov, kar jih je Hasan pripeljal v boj, se jih je rešilo komaj poltretji tisoč. Vsi drugi so ostali na bojišču ali pa so potonili.

Kristjani so izgubili le malo vojakov, dobili pa velikanski plen v obojnem turškem taboru, namreč devet velikih topov, med njimi »kacijanarico«, vse turške zastave, zlatnino, bisere in 2000 konj. Andrej Turjaški in uskoški stotnik Peter Erdedy sta pokopala Hasanovo truplo na lepem kraju pri Sisku, iz Hasanovega plašča pa so naredili mašni plašč, ki se še sedaj rabi na dan sv. Ahaca pri maši v ljubljanski stolnici. Veselja zaradi zmage pri Sisku ni mogoče popisati. Vse je hvalilo Boga in čestitalo našim junakom. Deželni stanovi (tedanji deželni zbor) so dali v spomin na to zmago izgotoviti iz vzbočenega bakra slikano podobo bitke pri Sisku, kakršna visi še dandanes v deželnem muzeju.

Turška moč je sicer pešala, vendar so morali Dunajčani še enkrat prenašati ogromno turško vojsko pred svojim mestom. Veliki vezir Kara Mustafa je pripeljal spomladi l. 1683 okoli 300.000 Turkov skozi Ogrsko in oblegal Dunaj. Kranjci pošljejo slavnega zgodovinarja Valvazorja s 400 strelci na Štajersko. Dunaj pa gre branit več kranjskih plemičev. Cesar Leopold I. postavi grofa Starhemberga za poveljnika glavnemu mestu. Popravijo se obrambeni zidovi in posadka narasté do 200.000 mož.

Osem tednov odbija posadka napade, dokler ne pride na pomoč sam poljski kralj Sobieski, ki ne neha mahati z mečem, dokler ni dovršena krvava igra.

Ob šestih zvečer je zmaga kristjanov gotova in Dunaj rešen. 20.000 Turkov leži mrtvih okrog mesta, drugi pa beže. Zmagovalci se razvesele bogatega plena. Cenili so ga na deset milijonov goldinarjev.

Še mnogo let pozneje so poizkušali Turki z vojnami strahovati krščanske narode v Evropi, dokler jim ti niso odvzemali iz rok deželo za deželo. Začetek tem srečnim uspehom pa je vsekakor napravila nepozabljena zmaga, ki so jo priborili slavni junaki pri Sisku pred 350 leti.

Ostanki ameriškega letala tipa »Lancaster«, ki so ga sestrelili nad Neapljem

Kolpe pijani so omágali pred Kranjci Otomani...

Osebne izkaznice

V Ljubljani morajo vsi moški od 15. do 50. leta vložiti prošnjo za zamenjavo osebne izkaznice do **30. junija, torej do konca t. m.** Vabimo jih, naj to napravijo čim prej, da ne bo ob koncu navala ter zato morda ne bi mogli priti vsi na vrsto.

Poslovalnice za sprejemanje prošenj bodo odprte tudi **obe nedelji 20. in 27. junija ter na praznik sv. Petra in Pavla 29. junija,** vsakokrat od 8. do 12.

Moški, ki so že dopolnili 50. leto, in ženske naj prošenj še ne vlagajo sedaj ter naj se samo v nujnih primerih neposredno obrnejo na poslovalnico na magistratu, ki je v sobi št. 37 v I. nadstropju nad trgovino mestne elektrarne na Mestnem trgu št. 2.

Zoper opozarjamo, da mora vsak prosilec predložiti: 1) prošnjo na predpisanem obrazcu, 2) tri enake fotografije (gologlav), 3) morajo samci predložiti krstni list, poročeni pa še poročni list, a vdovci ženin mrliški list, 4) dokaz o poklicu (poslovna knjižica, uradniška legitimacija in podobno), če je mogoče, s fotografijo, 5) dosedanjo osebno izkaznico, 6) inozemci morajo predložiti tudi dokaz o državljanstvu.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

KULTURNI PREGLED

Prešeren, Mácha in Hilscher

Brnske **»Lidové Noviny«** so priobčile v številki z dne 25. aprila t. l. članek, ki utegne zanimati tudi naše bralce, ker se dotika Ljubljane v Prešernovih časih in kaže zvezo med slovenskim, nemškim in češkim pesnikom. Češki pesnik je dostojen tovariš našega Prešerna, avtor v slovenščino dvakrat prevedenega poema »Maj«, K. H. Mácha, slovenski pesnik je seveda naš Prešeren, nemški pesnik pa je že zdavnaj pozabljeni poet Hilscher, ki je živel in pesnikoval v Ljubljani. Pisec navedenega članka v češkem listu Jan Severin je svoj donesek k Máchovemu življenjepisu ilustriral tudi s skico Ljubljane v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Severinova izvajanja prinašamo v prevodu:

Danes, po sto letih, ne nudi Máchovo delo nobene nerešene skrivnosti, razen tistih okrajšanih, z gesli naznačenih zapiskov v njegovem dnevniku s poti v Italijo — zapiskov, ki so nemara skrivali v sebi zarodke njegovih bodočih del, katerih pa po volji usode ni mogel uresničiti. Na tem pesnikovem popotnem odru nastopa vrsta značilno in sveže orisanih figuric. So to večidel anonimni igralci, ki izginejo po nekaj trenutkov trajajoči igri za tisto melanholično črto na popotnikovem obzorju, ter se nikdar več ne pojavijo na sceni. In prav ta melanholična resničnost draži radovednost in domišljijo prenekaterega raziskovalca in lajika, da bi izvedel o teh figurah kaj več, preden jih za vedno pokrije megla časa, ki se več ne vrne.

Tako se na pr. bralec zamisli na tole Máchovo beležko v dnevniku ob obisku Ljubljane:

»Šel sem iskat gospoda poročnika z Lilienberka. G. poročnik me je klical. Dobil sem izvod.«

Samo to. Nič več. Kdo je bil skrivnostni gospod poročnik? Kako se je Mácha seznanil z njim? Kakšen »izvod« mu je bil podaril?

In tu vstaja pred našim duhovnim pogledom iz prahu pozabe podoba romantičnega ljubljansko-nemškega pesnika in dramatika Josefa Emanuela Hilscherja, čigar zvezda je sijala na nebu Parnasa le malo časa tam v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Mladi pesnik je bil v času Máchovega obiska Ljubljane l. 1834. narednik in učitelj v ondotnem zavodu za izobrazbo častnikov. V tamošnji družbi — kakor je že navada v malih mestih — so ga častili z nazivom »gospod poročnik«, to tem bolj, ker mu je vojaška oblast stalno obetala oficirski čin.

Josef Emanuel Hilscher je s svojo pesniško pojavo in človeško usodo podoben do neke mere Máchi in svojemu duhovnemu sorodniku in prijatelju, slovenskemu pesniku Prešernu.

Njegove pesmi se odlikujejo po oblikovnem bogastvu, po rahlosti in čustvenosti, ki zagrabita bralca z neko skrivnostno silo. V bogatih izrazih in variacijah opeva ideal oboževane žene, lepoto in mogočnost narave, v katere ozadju pa čutiš nekako skrivnostno otožnost, mordá slutnjo pesnikove bližnje smrti. Iz njegove poezije, prav kakor iz poezije Mácha in Prešerna, se oglaša hrepenenje po širokih obzorjih in po ubegu iz življenjske vsakdanjosti.

Josef Emanuel Hilscher se je rodil 22. januarja 1806 v Litoměřicah kot sin profosa 17. pehotnega polka. Ko je zgubil očeta, se je šolal v polkovem vzgajališču v Kosmonosih. Od tod je prispel l. 1818 v Ljubljano, novi sedež tega polka.

To mesto je tesno združeno z njegovo osebo: je zibelka njegove Muze, ognjišče, s katerega prodirajo žarki njegove tvorbe daleč po srednji Evropi.

Tu se je Hilscher sestal z visoko izobraženim človekom, ki je odkril v njem pesniški dar in ga napotil k ustvarjanju.

*

Nekega dne l. 1819 je prispel peš po cesti iz Triesta v Ljubljano razcapan in obubožan mlad mož. Povedal je, da se imenuje Friedrich Dahl, da se je rodil l. 1795 v Frankfurtu ob M. in da je po poklicu trgovski pomočnik. Dal se je pridobiti za vojaško službo. Ta mladenič je kmalu vzbudil splošno pozornost in občudovanje zaradi izredne naobrazbe in presenetljivega znanja. Poznalo se je, da je mnogo potoval; bival je nekaj časa v Londonu, govori angleški, francoski, italijanski jezik, je literat, izvrsten latinec, matematik, nadarjen risar in tudi v vojaških zadevah nadpovprečen. Okrog njegove osebe je radovednost postavila mnogo vprašajev, ki so čakali odgovora. Vsa njegova pojava, vedenje in znanje vzbujajo slutnjo, da se v tem skrivnostnem možu skriva neka pomembna osebnost, ki je bila morala iz neznanih razlogov zapustiti domovino in ne mara, da bi jo kdó odkril. Avstrijski vojaški erar, dasi sicer zelo okoren in birokratičen, je začel že kmalu ceniti sposobnosti mladega moža. Ni bilo dolgo, pa je postal narednik in učitelj na častniškem zavodu v Ljubljani. Tu se je posvečal ne le vzgoji častnikov, marveč tudi kulturnemu delu med vojaki, katerih duhovna raven je bila takrat zelo nizka. Ustanovil je v ljubljanskih vojašnicah diletantsko gledališče, kar je bila za tedanje čase nezaslišna in kar smela novotarija. Tu je uveljavil tudi svojo dramatsko darovitost.

V teh in takih stikih z vojaki je Dahl odkril tudi Hilscherjev pesniški talent. Posvetil se je novemu znancu, proučeval z njim Goetheja, Collina, Shakespeara, Calderona, Ariosta, Danteja, čital Byrona, Moora, Lamartina, Foscola in Manzonija. Postal mu je učitelj, mentor, svetovalec, zaščitnik, prijatelj in vodnik. Z njim vred je nastopal na vojaškem odru in prebudil v njem tudi dramatski talent.

Hilscher je med tem dosegel čin narednika in postal učitelj v častniškem vzgajališču. Obetali so mu oficirski patent. V tedanjih časih splošne mizerije po napoleonskih vojnah in državnem polomu ni bila slaba taka kariera.

Takrat, l. 1828, se je vrnil v Ljubljano Francé Prešeren, bodoči slovenski Petrarca. Doktoriral je na Dunaju in preživel nekaj časa na Moravskem, kjer je bil vzgojitelj v rodbini grofa Dubskega. Prešeren se je spoznal z Hilscherjem in mu postal prijatelj. Prav za prav sta se poznala že prej, saj sta oba nekako ob istem času nastopila svojo pesniško pot in objavljala pesmi v listu »Illyrisches Blatt«, ki je voljno odpiral svoje stolpce tudi proizvodom Muze. Njegov urednik je bil Franc Heinrich, profesor zgodovine na ljubljanskem liceju, rojak iz Olomouca, tisti zagonetni »Brauner« iz Máchovega dnevnika, o katerem so domnevali, da je stoveten s poznejšim češkim politikom Fr. A. Braunerjem, a nihče ni vedel, kako neki bi le-ta prišel v Ljubljano. Dejansko pa je bil »Brauner« Heinrichov psevdonim.

Hilscherjeva Muza se je med tem vedno bolj razvijala, pri čemer se je nedvomno uveljavljal tudi Prešernov vpliv. Hilscher je prevajal klasike, zlasti je cenil Foscola, v katerem je odkril duhovnega sorodnika. Prevodi tega nežnega, čustvenega pesnika kažejo čar izvirnika. A tudi izvirne tvorbe ni zanemarjal. Po čudni igri usode se je tudi on nesrečno zaljubil, prav kakor Prešeren, v hčer ljubljanskega trgovca in pokopal žalost neuslišane ljubezni globoko v notranjost, nad nje grobom pa je zvil prav kakor njegov slovenski pesniški tovariš ljubki sonetni venec, ki pa ni bil objavljen. (Izšel je šele četrt stoletja po pesnikovi smrti, l. 1868, v »Laibacher Zeitung«).

Polotil se je tudi drame. V ljubljanskem stanovskem gledališču je pobral lovorike za zgodovinske igre, ki so se zdele močne kakor Shakespearove. O njih ni moči reči nič določenega, ker so se nekam skrivnostno zgubile in jih niso več našli. Nemara jih je uničil sam avtor, ker se mu je morda zdelo, da se jim le preveč pozna Shakespearov vpliv. Ti uspehi niso kajpak dosti pomenili za svetovni forum, zakaj Ljubljana ni bila Pariz ali katero drugo veliko zapadno mesto. In vendar so bili uspehi ter so obetali, da bo pesnik preko tedanje avstrijske Italije prodrl v svet. Ljubljana je imela tiste čase poseben zemljepisni in kulturni položaj, saj je ležala na križišču kultur in narodov ter je tudi pod Habsburžani ohranila tradicijo glavnega mesta Ilirije. Po takem so bila tu dokaj ugodna tla za mladi talent. Toda Hilscherjeva srečna zvezda je nagloma tonila pod krutimi udarci usode. Predvsem je pesnika pretresla nagla smrt njegovega učitelja in mentorja Dahla, ki je tragično končal svoje skrivnostno življenje. Nato je Hilscher izgubil še mater in vse sestre in brate, ki so drug za drugim pomrli za tuberkulozo, to usodo Hilscherjeve rodbine. Rodbinsko ognjišče, ki ga je pesnik tolikanj ljubil, se je razrušil v prah in pepel.

Od tega časa je Hilscher utihnil. Leta 1835 je odšel s svojim polkom v Milan.

Kronika

* **Novi gorizijski prefekt je prevzel svoje posle.** Te dni je prispel v Gorizijo novi prefekt Eksc. Bellini. Sprejel ga je zvezni tajnik Antonio D' Este, ki se mu je peljal nasproti do Monfalcona. V spremstvu zveznega tajnika so bili tudi drugi predstavniki vojaških in civilnih oblasti.

* **Smrt italijanskega novinarja.** V Pedaveni pri Bellunu je umrl novinar Lodovico Sartorelli, bivši glavni urednik lista »Gazzettino«, ki izhaja v Benetkah. Pri omenjenem listu je izvrševal posle glavnega urednika celih 40 let.

* **Železniško osebje na Siciliji in Sardiniji militarizirano.** Uradni list rimske vlade objavlja Ducejev razglas, da je od dne 4. junija t. l. vse železniško osebje na Siciliji in Sardiniji podvrženo vojaški disciplini.

* **Šahovski turnir v Solnogradu.** Poročali smo že, da igra v Solnogradu šestorica mojstrski turnir. V prvem kolu je Keres hitro dobil prednost v igri z Bogoljubovom in ga je matiral. Igra med Schmidtom in Foltysom se je končala remis. Dr. Aljehin je žrtvoval dva kmeta v partiji proti Rellstabu in igro dobil. V drugem kolu sta igrala Rellstab in Keres izenačeno partijo. V končnici stolpov pa je potem Rellstab nepravilno nadaljeval in izgubil. Schmidt je proti Bogoljubovu po komplicirani srednji igri zmagal. Foltys se je v igri z Aljehinom vztrajno upiral in se je partija končala remis. V tretjem kolu je Foltys zmagal nad Rellstabom, igri med dr. Aljehinom in Bogoljubovom ter Schmidtom in Keresom pa sta ostali neodločni. V četrtem kolu se je igra med Keresom in Aljehinom končala neodločeno, Bogoljubov je dobil proti Foltysu, igra med Schmidtom in Rellstabom pa je bila prekinjena. Stanje po četrtem kolu je bilo naslednje: Keres 3 točke, dr. Aljehin 2 in pol, Schmidt 2 (1), Foltys 2, Bogoljubov 1 in pol točke, Rellstab 0 (1) točke.

* **Letalski alarm med mašo.** Iz Reggije Calabrije poročajo, da so sovražniki izvršili svoj nedavni napad na to mesto ob času, ko je nadškof imel službo božjo v katedrali. Cerkev je bila polna vernikov in maša se je nadaljevala, čeprav so žvižgale sirene, zvonili zvonovi ter so močno grmele protiletalske baterije. Medtem ko so padale sovražne bombe na zemljo, je škof molil confiteor, verniki pa so ostali zbrani na svojem mestu.

— **Zahvala.** Ob težki izgubi naše nepozabne žene, matere, stare matere in tašče ge. **Olge Vozel**, poštne uradnice v pok. izrekamo vsem za izraze sočutja, podarjeno cvetje in spremstvo na zadnji poti našo najprisrčnejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, čč. sestram usmiljenkam, gg. zdravnikom, gdč. Petričevi za ljubeznivo pomoč, njenim stanovskim tovarišem za spremstvo in prenos na zadnje domovanje in gospodom pevcem za ganljive žalostinke pod vodstvom g. Slavka Strajnarja. Žalujoči ostali.

IZ LJUBLJANE

u— **Kratko je bilo izboljšanje vremena.** Niti celih 24 ur ni trajalo. Že popoldne so se začeli kopičiti oblaki, ki so spet napovedovali dež. Res je kmalu po 10. uri zvečer začelo polagoma deževati in je s krajšimi presledki močilo do jutra. Dopoldne potem ni deževalo, toda nizki oblaki ne obetajo izboljšanja vremena. Najvišja četrtkova temperatura je bila 21.2° C, najnižja toplota v petek zjutraj pa je znašala 9.5° C. Stanje barometra je enako kakor prejšnji dan.

u— **Udeležba pri cepljenju zoper tifus,** ki se je ta teden pričelo v mestnem fizikatu z zaščitnimi tabletami, je tako dobra, da lahko pohvalimo perice ter lastnike in uslužbence obratovalnic z živili za njihovo skrb za lastno kakor tudi za splošno zdravje. Ker pa lastnikov in uslužbencev gostiln, izkuhov, restavracij, mlekarn, mesarij, branjarij, pekarij, slaščičarn in podobnih obratov ter peric, prihaja vsako jutro več k cepljenju, je skoraj nemogoče, da bi ta teden prišli vsi na vrsto, saj cepljenje traja vsak dan od 7. do 9. ure. Zato bo cepljenje zoper tifus tuli še prve dni prihodnjega tedna ter opozarjamo, naj moški pridejo po zaščitne tablete v ambulatorij v Mahrovi hiši na Krekovem trgu 10, ženske pa v mestni fizikat v II. nadstropje Mestnega doma. Tako velika udeležba nam je tudi dokaz, da je popolnoma premagan strah pred zaščitnimi tabletami, ker se je že prejšnja leta toliko tisoč cepljencev prepričalo, da uživanje zaščitnih tablet ne povzroča nobenih težav in nobene reakcije, pač pa tako cepljenje za več mesecev nudi varstvo pred obolenjem za to nevarno boleznijo. Pripominjamo tudi, da je treba tablete uživati na tešče, ker drugače tablete ne učinkujejo.

u— **Opozarjamo na jutrišnjo produkcijo** šole Glasbene Matice, ki je posvečena zborovemu in solističnemu petju. Tako je sestavljen tudi podrobni spored te sklepne produkcije naše glasbene šole. Nastopili bodo: sopranistka Vidmar Draga iz šole ge. prof. Wistinghausnove, basist Ladko Korošec iz šole ravnatelja Betetta ter mladinski in šolski zbor vsak zase iz šole ravnatelja Poliča. Podrobni spored bomo priobčili jutri, danes opozarjamo na točni začetek ob ¾ 10. dopoldne v veliki filharmonični dvorani. Spored se dobi v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Diplomski koncert** absolventke Glasbne Akademije Ogrin Ksenije bo v ponedeljek 21. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Nadarjena pianistka ima na sporedu, ki ga je naštudirala s prof. J. Ravnikom, med drugim tudi slovito Beethovnovo sonato op. 22 in Chopinovo etudo op. 25, št. 7. Prodaja programov v Knjigarni Glasbene Matice po 3 in 1 liro.

u— **Operna šola** glasbene šole »Sloga« priredi v ponedeljek 21. junija t. l. ob ½9. uri v Slogini glasbeni dvorani produkcijo svojih gojencev. Na sporedu so scene iz izbranih oper, ki jih gojenci izvajajo v solo nastopih, duetih, tercetih itd. Nastop bo IV. letošnja produkcija Slogine glasbene šole. Njena operna šola, ki jo vodi ga. Pavla Lovšetova, predstavlja svoje gojence že nekaj let na produkcijah, ki kažejo lep razvoj njenih gojencev v pevskem oziru, kakor tudi v nastopanju na odru. Sporede prodaja šolska pisarna v Pražakovi ulici.

u— **Obveščamo vse gg. direktorje šol,** da je umetnostna razstava, posvečena sportu, in razstava turističnega lepaka odprta do 27. junija.

u— **O kokošji bolezni,** ki je sedaj na dnevnem redu, razpravlja v »Malem gospodarju« živinozdravnik g. dr. Janko Koren: Že nekaj časa prinašajo rejci na pregled in v zdravljenje kokoši, ki so po njihovi izpovedi prenehale jesti, pošepavajo, trpijo na hudi driski, ne nesejo jajc, a kljub temu hodijo sedet na gnezdo ali pa nesejo mehka jajca. Nekatere kokoši ne morejo znesti jajca tri do štiri dni, drugim zopet izpada kloaka, tretje imajo močno otečen in povečan zadek ter težko dihajo. Ker je tu naštetih precej bolezenskih znakov, bi marsikdo mislil, da gre za več bolezni. Toda to ni pravilno. To je kokoši tifus, ki je veliko hujši od vnetja jajčevoda ter je praktično več ali manj neozdravljiv. Kokošji tifus je kužna, nalezljiva bolezen, ki se prenaša z blatom bolnih živali. Hudo bolne kure je najbolje poklati, ostale kure pa je priporočljivo okopati v dveodstotni raztopini kreolina ter jih potem dobro osušiti. Vsa ostala navodila najdejo rejci kokoši v imenovanem članku.

u— **Učite se strojepisja! — Novi poletni strojepisni tečaji - dnevni in večerni** - (eno-, dvo- in trimesečni) se pričnejo v torek, dne 22. junija. Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Desetprstna učna metoda. **Specialna strojepisna šola:** Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. — Informacije in prijave dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska cesta 15.**

u— **Nesreče.** V četrtek so sprejeli v ljublj. bolnišnico naslednje ponesrečence: 65-letna zasebnica Ana Intiharjeva z Rakeka je padla s hleva in zlomila levico. Po stopnicah je padel in si polomil rebra 44-letni železničar Rudolf Zajc iz Ljubljane. 32-letni delavec Anton Leban iz Ljubljane si je na krožni žagi porezal prste na levici. V kotel s kropom je padel 7-letni sin delavke Ludvik Fonda iz Rožne doline in se močno opekel po spodnjem delu telesa. Z voza je padel in se potolkel po glavi 60-letni zidar Anton Juričič iz Ljubljane. Desnico si je zlomil pri padcu 15-letni delavec Franc Dolinar z Viča.

Izšel je

junijski roman DK

ALBA DE CESPEDES:

„NAZAJ NI POTI"

(»Nessuno torna indietro«).

S tem romanom si je mlada italijanska pisateljica pridobila svetovno slavo. V nekaj letih, odkar uživa v svoji domovini priljubljenost pri občinstvu in priznanje kritike, je bila ta nenavadna knjiga prevedena v devetnajst jezikov, kar zgovorno priča, da odgovarja željam in okusu sodobnega bralca. Pestrost oseb in raznovrstnih dogodkov, ki se odigravajo v najrazličnejših okoljih, delata to knjižno novost že na zunaj privlačno. Povsod je vidna tista redka sposobnost, da se zna avtorka omejiti na bistveno in zadeti značilno, kar povzroča, da ima čitatelj najgloblji užitek.

Naročnikom DK se knjiga dostavlja te dni. Oni, ki hodijo po knjige sami v upravo naših listov, lahko pridejo ali pošljejo od danes naprej tudi po novo.

V podrobni prodaji se dobi roman »Nazaj ni poti« v knjigarnah in upravi naših listov. Broširani izvod velja 13 lir, vezani pa 28 lir.

Prometnadni koncert vojaške godbe

Godba XI. Armijskega zbora bo izvajala v nedeljo 20. t. m. ob 18. v tivolskem parku naslednji glasbeni spored:

Misasi: Vojaška koročnica.
Schubert: Podoknica.
Schubert: Glasbeni trenutek.
NN: Furlanske violice.
Rosini: Tatinska sraka (simfonija).
Misasi: Vojaška koračnica.

Iz Novega mesta

n— **Za mrtvega proglašen.** Okrožno sodišče v Novem mestu je uvedlo postopanje, da se proglasi za mrtvega posestnik v Lučah Duša Janez st., pristojen v občino Slivnica-Žalna. Kot vojak je odšel leta 1915. z bivšim 17. avstrijskim pešpolkom na gališko bojišče, od koder je v istem letu samo enkrat pisal, potem pa ni bilo o njem nobenega glasu več.

Z Gorenjskega

Binkoštne prireditve na Koroškem. Letošnji binkoštni prazniki so bili na vsem Koroškem posvečeni vaškim prireditvam. V raznih krajih so predvajali stare kmečke šege, plese in pesmi. V šmohorskem okraju so bili vaški popoldnevi v prav vseh krajevnih skupinah. V velikovškem okraju so bile prireditve v Globasnici in Tajnah, nadalje so bile številne prireditve v beljaškem okraju. Za celovški okraj pa je bila skupna prireditev v starinskem Reichenauu.

Gospodinjske in gospodarske šole. S prihodnjim šolskim letom v septembru bosta na Gorenjskem otvorjeni po dve gospodinjski šoli, od obeh po ena v Kranju in Kamniku. V gospodinjsko šolo bodo sprejete najmanj 14 let stare deklice, ki končajo meščansko ali ljudsko šolo. Šolanje bo trajalo leto dni. Deklete bodo pozneje oproščene obiska gospodinjske poklicne šole ali pouka v gospodinjstvu na trgovskih in obrtnih šolah. Lahko se izobrazijo za ljudske strežnice ali otroške vrtnarice. Gospodarska šola pa traja dve leti. Sprejemajo se deklice ali dečki, stari najmanj 14 let, z dovršeno ljudsko ali meščansko šolo. Deklice morajo odslužiti pred sprejemom leto dolžnostne službe. Gospodarska šola izobrazuje pisarniške moči in poučuje poleg splošnih predmetov — kakor nemščine in računstva — tudi trgovske predmete, predvsem strojepisje in stenografijo.

Goba za suhe gobe. Mesar Rudolf Petkoš z Bleda je podal na Dunaj večjo količino suhih gob ter je zaračunal 32 mark za kilogram. Ker pa je na Dunaju določena najvišja cena za suhe gobe 11.23, je dežurni svetnik z Radovljice kaznoval Petkoša z globo 6000 mark in s plačilom stroškov

Spodnje Štajersko

Mladinska slovesnost v Trbovljah bo v soboto in nedeljo. Poleg sport. tekmovanj bodo na sporedu kulturne prireditve. Okrožni mladinski vodja bo otvoril slovesnost, nakar se bodo pričele lahkoatletske tekme, sledil bo pevski nastop, otroško popoldne in vaški večer ob sodelovanju rudarske godbe. Jutri zjutraj bo budnica treh fanfar, nato bo jutrnja slovesnost in zborovanje mladinskih voditeljev trboveljskega okrožja. Dopoldne bodo tekme posameznikov, popoldne pa javni nastop. Pri prireditvah bo sodelovala tudi brambovska godba. Za zaključek bo počastitev zmagovalcev in mimohod mladine.

Operni večer je priredil prosvetni urad Heimatbunda v četrtek v svoji dvorani. Poslovili so se trije solisti mariborske opere: Marija Reicheltova, Jera Probstova in Ervin Friese. Sodeloval je gledališki orkester pod vodstvom opernega šefa Dietla.

Za pobijanje revmatizma na Štajerskem je bila ustanovljena posebna delovna skupina v Strankinem uradu za ljudsko zdravje. Nekatera dela so bila že izvršena, ustanovljene so bile opazovalnice revmatizma, zdravilišče v Laškem je zdaj popolnoma posvečeno zdravljenju revmatikov, deželna zavarovalnica v Gradcu pa je na novo uredila opazovalni in zdravstveni zavod za revmatizem. Da se zdravniki posebej izobrazijo za borbo proti revmatizmu, je za 18. in 19. t. m. priredjen poseben tečaj na vseučiliški kliniki v Gradcu. Vrsta odličnih zdravnikov bo imela klinična in socialnozdravstvena predavanja o zatiranju revmatizma.

S tovornim avtom v vlak. Binkoštni ponedeljek se je šofer Ferdinand Reberšak, doma na Spodnjem Štajerskem, zaletel s svojim tovornim avtom na nezavarovanem prelazu pri Welzu v lokomotivo osebnega vlaka. Lokomotiva je vlekla težko vozilo 15 metrov daleč s seboj in ga je popolnoma zdrobila, nakar se je sama prevrnila. Reberšek je bil smrtno nevarno poškodovan in so ga prepeljali v Gradec, kjer je v bolnišnici izdihnil. Dva sopotnika sta bila laže poškodovana, prav tako strojevodja in kurjač; od potnikov v vlaku pa ni bil nihče poškodovan.

Desnico mu je zdrobilo. 34 letni železničar Franc Berdnik iz Maribora je v nedeljo služboval na tovornem kolodvoru. Z desnico je prišel med odbijače vagonov, ki so mu docela zdrobili roko. Prepeljali so ranjenca v bolnišnico, kjer so mu morali roko odrezati.

Zasledovanje vlomilcev. Varnostna oblastva so poostrila nočno nadzorstvo, ker so se primerili nekateri vlomi. Trije vlomilci so odnesli iz Drozgove kleti v Rančah pri Pesnici 50 litrov slivovke, druga skupina vlomilcev pa je odnesla kokoši in kunce s posestva grofice Lubinske v Jarenini.

Iz Hrvatske

Hrvatsko-nemški zdravstveni teden. Po sklepu meddržavne komisije za kulturno sodelovanje na področju zdravstva bo v Badnu pri Dunaju oktobra prirejen hrvatsko-nemški zdravstveni teden. Določenih je 10 predavateljev s hrvatske in 10 z nemške strani. Na razpravi, ki je bila te dni na Dunaju, je bilo med drugim obravnavano vprašanje preskrbe zagrebške medicinske fakultete z nemškimi medicinskimi knjigami in časopisi.

1200 zagrebških hišnih pomočnic je strokovno izobraženih. Kakor znano, Hrvatska delavska zveza zadnji čas prireja številne tečaje za strokovno izobrazbo hišnih pomočnic. V teh tečajih se je doslej izpopolnjevalo že 1200 deklet. Tečaji trajajo po 2 tedna, in sicer vsak dan od 8 do 10 zvečer.

Zagrebški gasilci so dobili nov avto. Pretekli teden so gasilci v Zagrebu dobili nov gasilni avto s tankom za vodo, ki drži 1500 litrov. Na avtomobilu je vgrajena motorna brizgalna. Karoserija je popolnoma zaprta in se v njej vozi lahko 9 gasilcev.

Zrelostni izpiti na zagrebških srednjih šolah, ki spadajo pod ministrstvo za narodno gospodarstvo, so se začeli konec maja. Na I. državni trgovski akademiji se je prijavilo za izpit 77 pripravnikov. Na II. državni trgovski akademiji je polagalo izpit 67 pripravnikov. Na državni srednji tehniški šoli se je prijavilo 76 učencev in sicer 32 v odseku za visoke in nizke gradnje, 24 v strojnem odseku, 15 v elektrotehničnem in 5 v geometrskem odseku. Na državni strokovni učiteljski šoli se je prijavilo 24 kandidatinj, na gospodinjski šoli 21 kandidatinj, na gostinski pa 10. Na državni dvorazredni trgovski šoli je polagalo izpit 62 pripravnikov. Na državni osrednji obrtni šoli je delalo izpit 18 pripravnikov, na državni ženski obrtni šoli pa je polagalo izpit 50 pripravnikov.

Iz Srbije

Smarnično pobožnost so valjevski Slovenci obhajali ves mesec maj. V kapeli pri vojašnici 17 pešpolka, kjer so vsak dan slovenske maše, se je vršila tudi ta pobožnost pod vodstvom valjevskega slovenskega župnika g. Valentina Bertonclja. Obisk je bil vedno dober. Pri šmarnicah je sodeloval tudi otroški pevski zbor.

Poštenost slovenskega dijaka. Konec januarja t. l. je prišla v Valjevo iz Požarevca skupina dijakov trgovske akademije, ki jih vzdržuje Komisariat za preseljence in begunce v Beogradu. Teh 18 dijakov so razdelili v Valjevu na stanovanje in prehrano k raznim premožnim družinam in obiskujejo tukaj trgovsko akademijo. Med njimi je tudi Slovenec Branko Lipoglavšek, ki je prišel na sedanje srbsko ozemlje iz Skoplja. Obiskuje IV. letnik trgovske akademije. Ko je sredi maja neka uradnica mestne občine iz Valjeva izgubila svoje legitimacije in 800 din, skoraj vse svoje premoženje, je zelo dvomila nad tem da bo svoje stvari še kdaj videla. Nekaj dni po tem dogodku pa se je oglasil v njeni pisarni slovenski dijak Branko Lipoglavšek, ki je izgubljeno našel in ji prinesel nedotaknjeno nazaj. Pošteni dijak ni hotel sprejeti za vrnitev nikake nagrade, niti ni hotel prvotno povedati svojega imena, češ »vrnitev najdenega je moja dolžnost in je sama po sebi umevna«. Ta poštenost je Valjevce prijetno iznenadila in je srečna lastnica izgubljenega javila primer ravnateljstvu šole, ki jo Branko obiskuje, in propagandnemu oddelku Okrožnega načelstva, ki bo postavil poštenega slovenskega dijaka za zgled in v posnemanje.

Podaljšanje policijske ure v Valjevu. Policijska ura v Valjevu je bila od dne 15. maja t. l. podaljšana in traja zdaj prepoved prostega gibanja po ulicah od 22. ure zvečer (prej od 21. ure) do 5. ure zjutraj. Gostilne so lahko odprte do 9. ure zvečer, v kolikor nimajo posebnega izrecnega dovoljenja za podaljšanje.

Hud potres. Beograjska potresomerna postaja je na binkoštni ponedeljek ob 9.54 zabeležila močan potres. Središče potresa je bilo v oddaljenosti 400 km.

Vreme je letos v Srbiji približno enako onemu, o katerem čitamo v ljubljanskih listih. Zima je bila mila, februar in marec izredno lepa, potem je pa pričela suša, ki je prestala šele maja. Dežja je bilo v drugi polovici maja dovolj in je precej pripomogel k boljši letini. Vreme v maju je bilo bolj aprilsko, prej mrzlo kakor pa toplo. Zjutraj jasno, potem dež, popoldne pa spet sonce. Ali pa narobe. Prvi kopalci v Kolubari v Valjevu ali njenem pritoku Gradcu so se kopali že za Veliko noč, niso se pa mogli kopati konec maja.

kjer je l. 1837 umrl za tuberkulozo, ne da bi bil doživel zaželjeni oficirski čin. Usoda se je poigrala z njim tudi po smrti. Njegov grob na milanskem pokopališču San Giovannino je izginil brez sledu. Rodno mesto Litoměřice mu je l. 1863. postavilo spomenik.

Tak je torej pesniški in človeški profil Máchovega »gospoda poročnika«. Mácha se je najbrž že prej poznal s Hilscherjem tako, da je čital njegova dela. Hilscher je mogel najti Máchove prispevke v ljubljanski licejski knjižnici, kamor so prihajali tudi češki listi, zlasti »Květy«, »Včele« in »Musejník«. In ni dvoma, da je želel spoznati osebno češkega romantičnega pesnika, s katerim je čutil duhovno sorodstvo. In z druge strani je Mácha nedvomno prebiral v vseučiliščni knjižnici »Illyrisches Blatt« in »Laibacher Zeitung«, kjer je priobčeval svoje pesmi Hilscher. Oba pesnika je najbrž osebno seznanil Prešeren. Ob tej priliki so vsi trije pesniki po vsej verjetnosti družno razpravljali o svojih pesniških idealih in smotrih. In naposled si je Mácha odnesel Hilscherjev dar, »izvod« kake njegove pesmi. Morda je bil to zasebni natisk Hilscherjevega sonetnega venca z naslovom »An Angelika«.

Literarni večer Mare Tavčarjeve

Literarni večeri se niso mogli pri nas nikdar docela udomačiti; kar jih je bilo, so služili skupinskim nastopom ali avantgardnim poizkusom. V zadnjih letih so se polastili te oblike nekateri »letterati minori«, da tako navežejo neposredne stike z občinstvom in opozore na svoje težnje. Tako bi se mogli v zvezi s tem pojavom dotakniti vprašanja obodnega ali perifernega področja v slovstvenem življenju, tistega področja, ki zaobsega znaten del revialne, dnevniške in tudi knjižne produkcije, predvsem zabavno in mladinsko pripovedništvo, priložnostno in epigonsko pesnikovanje, feljton, leposlovje v dnevnikih in tednikih. Literaturo, katere vrednotenje zahteva bolj sociološka kakor izrazito literarno-umetnostna merila.

S tega področja poteka tudi ga. Mara Tavčarjeva, ki je imela v četrtek literarni večer v Frančiškanski dvorani. Njeni slovstveni začetki segajo že v l. 1895., od l. 1905. pa se oglaša pogosteje v dnevnikih, tednikih in mesečnikih, posebej še kot sodelavka ženskih časopisov. Letos je izdala svojo prvo knjigo, mladinsko povest »Biba«. Piše vezano besedo, pripovedno prozo in članke. Poetično samoniklost nadomešča tu ljubiteljska vnema, hvale vredna ljubezen do knjige in do domače besede; sama se je označila za »peresarico« in njeno pisanje je namenjeno po stilu in duhu širšim slojem, ki jim strogo umetniške stvaritve niso dovolj dostopne. Kaže značaj priložnostnega zanimanja, osebne vneme in literatskega navdušenja. V duhovni ekonomiji naroda izvršujejo taki kulturni delavci bolj podnetno in do neke mere vzgojno, kakor pa stvariteljsko in kvalitetno funkcijo.

Če potemtakem pravilno odmerimo značaj in pomen slovstvenega prizadevanja Mare Tavčarjeve, je treba v tem kritičnem okviru priznati, da jo je četrtkov literarni večer dobro prikazal. Občinstvo, kar se ga je zbralo k počastitvi te ljudske literatke, ni štedilo s priznanjem. Večer je začela pianistka ga. Bizjakova, nakar je Vaclav Držaj v kratki uvodni besedi označil Tavčarjeve življenje in delo. Naslednje točke so obsegale poleg dveh klavirskih intermezzov — Griega in Borodina, — ki jih je pianistka bravurno odigrala, izbor iz slavljenkinega dela. Ciklus materinskih motivov je občuteno brala gdč. Meta Pugljeva, ki se je izkazala tudi v nadaljnjih treh pesmih, med katerimi je najbolja »Dedek piše dnevnik«. Za poezijo zaostaja romantično folkloristična proza (Baba na Srbelah V sveti noči), ki jo je bral V. Držaj; ta prizadevni organizator večera je prečital še dve pesmi, medtem ko je Tavčarjeva sama prebrala svojo lirično prozo »Štirje letni časi«, posvečeno lepotam in posebnostim Bele Krajine. Večer je izzvenel z akordi Borodinovega »Notturna«. Šopki, aplavz — nato pa se je spustil zastor slikovito aranžiranega odra, na katerem so bili ves čas prisotni sodelujoči s slavljenko.

Večer je pozdravil ljubljanski župan s posebnim pismom: prinesel ga je mestni kulturni načelnik g. dr. Pretnar. Med prisotnimi so bile zlasti predstavnice slovenskega kulturno zavednega ženstva.

ZAPISKI

Razstava italijanskih likovnih umetnikov pod orožjem v Budimpešti. V Budimpešti so prešle dni otvorili razstavo italijanskih likovnih umetnikov pod orožjem. Na oficielni otvoritvi razstave je govoril general Voli.

Pisatelji kot slikarji. Beneška galerija Del Cavalino je nedavno priredila zanimivo razstavo risb in slik italijanskih pisateljev ter tako opozorila na značilno vprašanje slikarske oblikujoče nadarjenosti pisateljev. Znana so nekatera slavna imena, med njimi Goethe, Puškin, pri nas Cankar. Najbolj znani italijanski pisatelji — slikar je Cesare Zavattini, če vzamemo, da je Ardengo Soffici izšel iz slikarstva in kot slikar postal pisatelj. Na omenjeni beneški razstavi so bili zastopani pisatelji Alfonso Silipo, Guglielmo Petroni, P. M. Bardi, Alfonso Gatto, Giovanni Comisso, Orio Vergani, Gino Visentini, Francesco Paxsinetti, Corrado Pavolini i. dr. Izmed mrtvih sta bila zastopana z risbami D' Annunzio in Pirandello.

SPORT

Novi pari za nove točke

Kaj bo jutri na sporedu na domačem prvenstvu?

Spet se je zasukal teden dni in spet je pred nami novo kolo prvenstvenih tekem v domačem okolju, ki se zdaj polagoma bliža zaključku. Jutrišnja nedelja je že deveta v vrstnem redu od otvoritve in le še tri nam bodo ostale potem, da bomo izvedeli za prve letošnje zmagovalce na zelenem polju.

Kakor smo opozorili že včeraj, bosta v ospredju dogajanj na nogometnih terenih dve glavni tekmi, ki pa to pot ne bosta združeni v skupni spored, temveč ju je zveza — bržkone na željo in po pravici, ki jo imata oba prireditelja — odredila na različni igrišči.

Tekma iz višjega razreda, v kateri bosta angažirani **enajstorici Ljubljane in Hermesa,** je določena na igrišče Ljubljane z začetkom ob 18. V predtekmi bosta ob 17. nastopili mladinski moštvi Žabjaka in Ljubljane. To je samostojni spored na starem igrišču ob Dunajski cesti, za katerega bo seveda največ interesentov. — Oba glavna nasprotnika tega dneva, imata med seboj stare in nove račune in obema bo šlo za to, da pokažeta še enkrat, da so napovedi in računi o njih točni in nepokolebljivi. Čeprav so beli-zeleni v tem dvoboju neoporečni favoriti, se mora le računati, da bodo tudi šiškarji poskusili vse, da bi vsaj deloma zabrisali spomine in posledice iz prvega medsebojnega srečanja.

Po pomembnosti druga prvenstvena tekma je odrejena **na igrišče Mladike,** in sicer z začetkom ob 15.15, kamor bodo šli gostovat neumorni in pri vsem tem tako malo uspešni **Vičani.** Tudi izid tega dvoboja je vse prej kakor dvomljiv, toda požrtvovalnost in dobra volja, ki so ju viški nogometaši pokazali še v vseh dosedanjih nastopih, bosta tudi to pot dvignila raven tega srečanja.

Kar **tri prvenstvene tekme** — vsekakor le rezervnih in mladinskih moštev — bodo odigrane na stadionu v Šiški, in sicer vse v dopoldanskih urah po naslednjem razporedu: **ob 9. med rezervama** Viča in Ljubljane, ob 10. med mladinama Viča in Mladine ter slednjič ob 11. še med rezervama Žabjaka in Hermesa.

Pester spored jutrišnjega dneva bosta pomagali izpolniti še dve srečanji za točke **na igrišču Marsa,** obe prav tako v dopoldanskih urah. Najprej (ob 9.30) se bosta sestali mladinski enajstorici Dopolavora iz tobačne tovarne in Hermesa, za njima pa bosta odigrali svojo partijo zares rezervni garnituri Marsa in Mladike.

To je na kratko pregled jutrišnjih osem tekem za točke, ki so pač razdeljene na nič manj kakor štiri travnike. Prireditelji so pa le računali na to, da bi gledalci s Kodeljevega radi videli tudi glavno tekmo dneva na igrišču za vojašnico in so zato primerno določili pričetek, tako da je za nogometne gurmane jutri poskrbljeno v vsakem pogledu.

V nekaj vrstah

Branko Žižek — spet prvi!

Naš mojster plavalec Branko Žižek je te dni spet nastopil — v družbi s svojim prav tako izbornim posnemalcem Jožetom Močanom — na tretji plavalni prireditvi na dolge proge v Fiumi. Tudi to pot ga poročila omenjajo kot tekmovalca »izven razreda«, ki pri vsakokratnem nastopu v tej vrsti tekmovanj prav za prav nima tekmeca. Na progi, ki je vodila po pristanišču v Fiumi, je bilo tudi tako, ker mu je sledil edinole Močan, ki je vzdržal do konca in zasedel drugo mesto. Časi so bili naslednji: 1. Žižek 24:42, 2. Močan 24:42.3, 3. Sperber (Fiumana) 25:36.

(O podrobnostih tega nastopa in še drugih nam bo pisal Branko sam, ko bodo končana tekmovanja za prvenstvo na dolge proge. Op. ur.).

•

Že dva dni zasledujemo razne izide z nogometnih terenov izven domačega mesta in se zmerom nismo zapisali vseh, niti onih najbolj zanimivih za naše čitatelje.

Kakor posnemamo spet iz drugih virov, so imeli te dni živahne nogometne dvoboje tudi na Spodnjem Štajerskem, kjer so več tekem igrali v Mariboru ter v Trbovljah in Zagorju. Mariborski Rapidovci so imeli odlične goste z Dunaja, in sicer prvorazredno moštvo poštarjev, ki pa se le niso mogli izogniti porazu s 3:1 (3:0). Na binkoštni ponedeljek so tamkaj nastopili nogometaši iz Pottschacha z Spodnjega Podunavja, ki pa tudi niso mogli doseči uspeha ter so se vrnili poraženi z 1:5. Na obeh tekmah je bilo nad 2000 gledalcev. V Trbovljah so v prijateljski tekmi gostovali mariborski Železničarji in izgubili igro z 2:5. V Zagorju so imeli tudi nogometne goste iz krajev ob Donavi, in sicer iz Guntramsdorfa. Gostujoče moštvo je prvi dan izgubilo 2:6, drugi dan pa tesno zmagalo s 5:4.

Zagrebška Concordia je v nedeljo igrala v Sofiji proti vodilnemu bolgarskemu klubu Levskemu in dosegla častni remis 1:1.

Mednarodna nogometna tekma med Švedsko in Švico v Stockholmu se je v ponedeljek končala s tesno, toda zasluženo zmago domačinov 1:0. Edini gol tekme je padel že dve minuti po začetku. Igro je gledalo 30.000 ljudi.

V predzadnjem kolu madžarskega prvenstva zadnjo nedeljo ni bilo nobenih bistvenih dogodkov. Vodilni Csepel je zmagal še enkrat nad Kispestom (3:1), Novosadčani pa so to pot naleteli na prehudega nasprotnika in izgubilo proti Elektormosu z 0:4.

Finski prvak v teku čez drn in strn je postal Evert Heinström, ki je pretekel 9 km dolgo progo v času 29:48,11 sekund pred drugoplasiranim Heinöjem.

V Budimpešti je Baranyi potreboval za 800-metrsko progo čas 1:58.

„Ki se mu tudi zajec pravi“...

Pred skoraj petdesetimi leti smo se v častitljivi gimnaziji na sedanjem Volnikovem trgu učili po Erjavčevi učni knjigi o zajcu takole: »Divji ali poljski zajec (der gemeine Hase, Lepus timidus) je zgoraj rjavo-sivkast, zdolaj bel. Ušesa so daljša od glave in na koncu črna; velikih očes veje (trepalnice) ne pokrivajo popolnoma; zadnje noge so daljše od prednjih in zdolaj beli, zgoraj črni rep je kratek in vzvrnjen. Zajec živi skoraj v vsej Evropi po polju in po gozdih; zaradi okusnega mesa in zaradi kože ga jako preganjajo. Če se preveč zaplodi, je škodljiv, ker objeda poljske sadeže in mlada drevesca. To posebnost ima, da spi z odprtimi očmi in da pri vsaki

opasnosti beži in se zanaša na svoje pete, ker nima drugega orožja, da bi se branil. Po naših planinah živi planinski zajec (der Schneehase, Lepus variabilis), ki pozimi pobeli ves do črnih ušesnih robov.« Če je dijaček tole in prav takole oddrdral, je smel pričakovati odlično oceno, danes pa bi zaslužil — »cvek«. Da, tempora mutantur et lepus mutatur in illis. (Po naše: časi se izpreminjajo in zajček z njimi).

Najprej ugotovimo, da zajcu, ki živi v srednji Evropi, ni ime lepus timidus. To ime je privoščil slavni Linné, ki je ustvaril dvoimensko nazivanje živali (in rastlin), nordijskemu zajcu, prebivalcu Skandinavskega polotoka. Ta zajec pozimi pobeli in je mnogo bolj podoben našemu planinskemu zajcu kakor pa poljskemu, če nista oba celo le krajevna različka ene in iste vrste. Müller je krstil našega planinca za lepus varronis, Pallas za lepus variabilis, novejši sistematiki pa so dali obema ime lepus timidus, pa ju razločujejo z zvrstnim dostavkom, tako da se imenuje nordijski zajec lepus timidus, naš planinski pa lepus timidus varronis.

Srednjeevropski zajec, to je naš »divji ali poljski zajec« torej ni lepus timidus, ampak je v splošnem zdaj zanj v rabi ime lepus europaes, kakor ga je krstil Pallas (1741—1811), znameniti raziskovalec vzhodnih pokrajin in prirodopisec. V nekaterih knjigah najdeš zanj tudi prilastek vulgaris ali pa mediterraneus; slednje ime pa velja le bolj za južnoevropsko zvrst, ki jo navaja tudi lovski zakon z imenom zajec kamenjar.

Ko smo določili našemu zajcu pravo ime, poglejmo, kaj je z njegovimi trepalnicami ali vekami in s posebnostjo, da spi z odprtimi očmi. Trepalnice so sicer brez vejic, toda velike dovolj, da pokrijejo oko popolnoma. **Zajec torej lahko zamiži in v spanju zapira oči, kar se je nedvomno dokazalo z opazovanji na ujetih, pa tudi na prosto živečih živalih.** Čudno je, da se toliko časa ni dognala ta resnica. Da je nastala, je laže razložljivo, kajti res je težko zajca presenetiti v spanju, toda dá se pa. Če ga najdeš v ložu, te debelo gleda in plane iz njega, če mu prideš preblizu, oziroma če se mu zdiš nevaren. Zbudil se je pravočasno, ko si bil še daleč, kajti sluh ima izvrsten. Veliki uhlji ujamejo vsak šum in s tankimi dlakami v njih, ki jih zaziblje že jako šibek zvočni val, spozná smer, od katere prihaja. Če vidi, da pojdeš mimo, se često potuhne in se ne gane z ležišča.

Oči so velike, zato zajec dobro vidi, vendar na desni in levi oddaljenih predmetov ne vidi z obema očesoma ob enem, zato razdalje ne more presoditi. To more storiti le s predmeti, ki so pred njim. Vzrok temu je medsebojna lega obeh očes. Zajcu so postavljene oči na obeh straneh glave tako, da tvorita očesni osi kot 170°. Zato ima sicer vsako oko zase veliko vidno polje, skupno vidno polje obeh očes pa je majhno. Razdaljo kakega predmeta presoditi ali oceniti z očmi pa moremo samo takrat, kadar ga gledamo z obema očesoma. Jasno je, da vidi zajec samo tiste predmete v neki razdalji, ki so v skupnem vidnem polju, druge predmete pa vidi vse v eni ravnini. Osi človekovih oči sta vzporedni, oči obrnjene naprej; skoraj take oči imajo tudi mačke, kajti osni kot znaša pri njih le 10°; pri rodu psov (lisica, volk) meri ta kot 30—40°, pri jelenu in srni 100°. Že iz teh primerov lahko sklepamo, da je za zveri bolj važno poznanje oddaljenosti predmetov kakor za rastlinojedce. Za iskanje hrane zadostuje zajcu majhno skupno vidno polje; to, da zalezovalca zapazi pravočasno, če tudi ne ve, kako daleč je, je zanj življenske važnosti. Zajec vidi skoraj krog in krog sebe, zato zagleda zalezovalca, naj se mu prikaže od katerekoli strani. Še vedno je bolje zanj, da pobegne prezgodaj, kakor pa da ga ne bi ugledal, ako mu pride od strani ali od vzad.

Večkrat pa opažamo, da se zajec v ložu potuhne in se ne gane iz njega, dokler ni nevarnost prispela na vrhunec. Zlasti pred psom ptičarjem rad »drži«, kar mu je seveda često v pogubo. Če je zajec v ležišču in zasliši kaj sumljivega, gleda in posluša v ono stran, odkoder je prišel šum, toda ne gane se ne. Njegova posebnost je, da v takem položaju glave nikoli ne premakne in tudi drugega dela telesa ne; z očmi ne gre za premikajočim se predmetom kakor druge živali. Zato je zajca v ložu tako težko zaglediati; gib bi ga izdal, prej kakor ga izda njegova barva ali oblika

Tudi način prebave je pri zajcih svojevrsten. Kakor skoraj pri vseh sesalcih razločujemo tudi na zajčevem želodcu tri razdelke, ki imajo vsak posebne vrste žlez. V prednjem delu želodca izločajo žleze lugast sok, ki vsebuje ferment za razkrajanje skroba; srednji del ima dvojne žleze: te izločajo solno kislino, one pa snov, ki da s solno kislino ferment za razstavljanje beljakovin in maščob; izločki žlez zadnjega dela kisajo mlečne snovi in tudi cepijo beljakovine. Posebnost zajčevega želodca je v tem, da je prednji del posebno velik in da služi v glavnem za shrambo. Ponoči ga zajec napolni in šele podnevi pošilja použito hrano v srednji in zadnji del. Končna prebava pa se pri zajcih ne izvrši v tankem črevesu, kakor pri drugih sesalcih ali človeku, ampak šele v slepem črevesu, ki je posebno veliko, nekako štirikrat večje kakor želodec. V pogledu prebave sliči zajec nekoliko prežvekovalcem, le da použite hrane ne prežvekuje ponovno v ustih.

Zajci gredo po spolu večkrat v letu. Takrat se samci tepó, da leti dlaka naokoli. Tudi z zajko ne postopajo prijazno. Mnogo samcev jo hudo izdela, včasih celo do smrti. Zajka nosi šest tednov, ne pa štiri ali pet, kakor se navadno čita, in poleže 2—4 mladiče. Teh se ne drži vedno, ampak jih zapušča, kadar se hodi past. Če mladiče v njeni prisotnosti napade manjši ropar, n. pr. vrana, jih pogumno brani s krempiji prednjih nog. Takoj potem, ko je poległa, je zopet v razpoloženju za množitev. Samec ima spolnik obrnjen navzad, zato med načinom puščanja seča med obema spoloma ni razlike.

Zajec je čista žival; kadar se čuti varnega, si snaži kožuh, da se mu ne spolsti. Spomladi dobi novo obleko, zato je takrat bolj živahen kakor na zimo, ko si je bil v gošči in ob bilkah odrgnil temne konce nadlanke. Divji zajec se je privadil na obdelan svet, dasi je prvotno stepska žival, ki se je od vzhoda razširila proti zapadu. Živi samotarsko, vsak zase. Planinski zajec, ostanek iz ledene dobe, je bolj družaben; o njem pravijo, da je tudi hitrejši, dasi že poljski teče 80 km na uro. Planinski zajec se kulturam umika in živi le še visoko v planinah, poleti nad gozdno mejo. Če ne po barvi, se ločita obe vrsti tudi po dolžini uhljev. Uhelj poljskega zajca, položen ob glavi navspred, presega smrček, uhelj planinskega pa ga niti ne doseže.

Zajci so glodalci, ki jih je po zobeh glodačih prav lahko razločiti od drugih sesalcev. Zajčji rod posebej ima za glodačema še majhna podporna zobka, naslanjača za glodača spodnje čeljusti. Glodalci so majhne živali, toda v pradavnini so imeli tudi velike zastopnike. Megamys, velemiš iz terciara, je bila velika kakor vol, poznejši bobrovci (castoroides in Amblyrhiza) iz diluvija pa so bili medvedje velikosti.

S. B.

Križem sveta

Razglednica je bila na potu 41 let. Iz Firenze je poslala Giuseppa Signorini dne 8. decembra 1902 razglednico na naslov Emilije Angioletti v Cascini. Naslovnica je umrla pred 6 leti, poštni urad v Cascinu pa je prejel razglednico na dan 27. maja letos, torej 41 let potem, ko je bila odposlana iz Firenze. Razglednica je prišla na namembni kraj z znamko za dva centesima, ki je bila pred 41 leti v veljavi.

Riza šah na otoku sv. Helene. Bivšega vladarja Perzije, Riza šaha, so Angleži internirali na otoku sv. Helene, toda ne v Longwolu, kjer je svoje čase živel Napoleon Bonaparte, temveč v mestecu Jamestownu, ki šteje 1500 prebivalcev. Riza šah živi v leseni hišici, njegovo spremstvo pa je nastanjeno v neki sosedni hiši. S šahom vred so prišli v pregnanstvo njegov pribočnik, dva služabnika in kuhar, ki pripravlja jedi po perzijskih običajih. Britske oblasti izvajajo nad Riza šahom strogo nadzorstvo. Bivši vladar Perzije se sme svobodno kretati samo v okolišu 5 km od Jamestowna.

Arheološka raziskovanja v Rimu. Vodstvo rimskega muzeja Imperija nadaljuje objavo znanstvenih rezultatov o starem Rimu. V okviru teh raziskovanj je nedavno prof. Colini poročal o uspehu raziskovalcev pri raziskovanju nekega svetišča, katerega ostanke so odkrili leta 1939. pod zapadnim vogalom senatske palače na Campidogliu. Odkritja so pokazala, da je bil ta tempelj zgrajen približno v letu 78. pred Kristom.

Iz smrti se je zbudila. Neka 18letna mladenka z imenom Boscaro iz San Giolama pri Benetkah je te dni dobila tako hud pljučni napad, da je mladenka zapadla v popolno apatijo. Domači so bili prepričani, da je hči že umrla, in neka ženska je sporočila novico tudi zaročencu osemnajstletnice. Zaročenec pa se ni hotel vdati v usodo. Poklical je zdravnika, ki je dal na videz umrli Boscarovi injekcijo adrenalina. Injekcija je mladenko zopet oživela. Boscarova je polagoma prišla k sebi in zdaj je baje izven nevarnosti. Zdravnik pravi, da bo okrevala.

Čudežna rešitev otroka izpod vlaka. Tovorni vlak, ki je vozil iz kraja Varese proti Portu Ceresinu, je medpotoma podrl dečka Francesca Fontana, starega dve leti. Strojevodja je bil prepričan, da je otrok mrtev, toda deček je dobil samo poškodbe na čelu, zaradi česar so ga peljali k zdravniku, da ga je obvezal. Rana ni nevarna in malček bo okreval.

Čevlji na nakaznice na Švedskem. Švedska vlada je spravila pod zaporo vse obuvalo ter določila, da se bodo za naprej prodajali čevlji iz usnja ter iz gume samo proti odrezku oblačilnih nakaznic. Vsak švedski državljan razpolaga za dobo do konca 1944. leta s 15 točkami, ki mu zagotavljajo nabavo primernega obuvala.

»Mrlič« se je javil. Približno pred mesecem dni se je v Trentu razširila vest, da je zadnji dan decembra lanskega leta padel na ruskem bojišču kapitan-prostovoljec Giuseppe Comper, v civilu učitelj na šoli v Calavinu. Zavod je že odredil žalno svečanost za pokojnikom, te dni pa je prejela Comperjeva žena dopisnico s poročilom, da je njen mož prišel v rusko ujetništvo ter se nahaja v neki bolnišnici.

Jezikovni tečaji v kinu. V Pragi predvajajo poseben kinematografski žurnal, pri katerem se obiskovalci uče japonskega, kitajskega in perzijskega jezika. Učenje se vrši s pomočjo kinematografskih projekcij na platno. Napotke za pravilno izgovarjavo nudijo posebne gramofonske plošče.

Kuga v Tel Avivu. Iz Carigrada poročajo, da so v Tel Avivu ugotovili več primerov kuge.

Zeissov planetarij za Budimpešto. Med madžarskim vojnim ministrstvom in nemško tvornico Zeiss v Jeni je bila sklenjena pogodba glede dobave planetarija budimpeštanskemu mestu. Zeissove tvornice so doslej opremile 28 planetarijev, od katerih se jih nahaja 19 v Evropi.

Nemški desinfekcijski aparati za Turčijo. Turški listi poročajo, da je Nemčija doslej dobavila turški vladi 12 desinfekcijskih aparatov, ki so jih namestili v Carigradu in na podeželju. S temi aparati bodo započeli sistematično borbo proti pegavcu, ki se je v nekaterih krajih zopet pojavil.

Vladar na papirju. Italijanski listi ponatiskujejo izvleček iz nekega članka, katerega je objavil v angleškem tedniku »News Leader« bivši abesinski poslanik v Londonu dr. Maxim. Člankar pravi, da Haile Selasie vlada Abesinijo samo na papirju. Povratek njeguša na prestol je bil samo formalnost, kajti pravi gospodarji v Abesiniji so Angleži, ne pa ras Tafarji. Haile Selasie nima niti pravice, da bi si sam izbral politične in gospodarske svetovalce. Moral je sprejeti v službo za upravo države veliko število Angležev. Angleži so tudi organizirali denarno poslovanje v deželi. Vsak Evropec uživa v Abesiniji posebne pravice, kakršne so bile v veljavi na Kitajskem pred izbruhom japonsko-kitajske vojne. Abesinija, zaključuje člankar, ni danes nič drugega kakor navaden angleški protektorat brez sleherne samouprave.

Nov uspeh v borbi proti meningitisu. Danski bakteriologi so že dolgo iskali bacil meningitisa. Zdaj se je posrečilo dr. Tempiu odkriti bacil te bolezni. Dr. Tempi je delal poskuse v farmacevtičnem laboratoriju v Kodanju in je zdaj prepričan, da je z najdbo mikroba napravljen važen korak za zatiranje te nevarne bolezni.

Ameriški kaznjenci zaposleni v oboroževalni industriji. Graški dnevnik poroča, da je od maja bilo pri severoameriških kaznilnicah naročenih za 7.8 milijona dolarjev potrebščin, ki se rabijo za oboroževanje. 160.000 oseb v sto kazenskih zavodih izdeluje 250 različnih predmetov.

✝

Sporočamo, da je preminul naš soprog, polbrat in svak, gospod

ALOJZ PISKAR

usl. drž. žel.

Pogreb bo v soboto, dne 19. junija 1943, ob pol 3. uri popoldne iz kapelice sv. Ahaca na Žalah, k Sv. Križu.

Ljubljana, Aprico, 16. junija 1943.

ŽALUJOČI

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 19. junija, ob 18.30: **Jesen.** Red B.
Nedelja, 20. junija, ob 18.30: **Veliki mož.** Izven. Zadnjikrat v sezoni, Znižane cene od 15 lir.
Ponedeljek, 21. jun.: Zaprto.

*

G. Gherardi: »Jesen«. Komedija v treh dejanjih. Prevod: M. S. Dejanje se godi v gorski vili v severni Italiji v današnjih dneh in pokaže jesensko ljubezen slovitega zdravnika. Osebe: dr. Giosio — Vl. Skrbinšek, Pasti — P. Kovič, Teresa — Putjata-Nablocka, Giuditta — Sancinova, Stefano — Nakrst, Carlo — Brezigar, Mario — Raztresen, Giulia — Gabrijelčičeva, Attilio — Verdonik, Maria — Smečičeva. Režiser: prof. O. Šest.

L. Prenner: »Veliki mož«. Opozarjamo, da bo predstava te domače igre, ki je dosegla v letošnji sezoni nenavaden uspeh, **v nedeljo zadnjikrat.** Satira na korupcijo v umetniških krogih daje učinkovite prizore. Osebe: Vrhunec, slaven domačin — Vl. Skrbinšek, Praznikova — Starčeva, Praznik, njen mož — Cesar, Nada, nečakinja — Rasbergerjeva, Zorin, nečak — Brezigar, dr. Votlina, režiser — Peček, dr. Močerad — Gorinšek, prof. Pivnik — P. Kovič, Volk — Lipah, Lisjak — Košič, Modrijan — Raztresen, Skaza, umetnik — Bratina, stud. iur. Grajšek — Blaž, Mogočnik — Drenovec, prof. Kresnik — Nakrst, Milka, sobarica — Sancinova, policijski komisar — Gale. Režiser: Milan Skrbinšek.

OPERA

Sobota, 19. junija, ob 18.: **Madame Butterfly.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.
Nedelja, 20. junija, ob 17.: **Prodana nevesta.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.
Ponedeljek, 21. jun.: Zaprto.

*

G. Puccini: »Madame Butterfly«. Libreto: Illica in Giocosa, prevod: N. Štritof. Osebe: Butterfly — Heybalova, Suzuki — Karlovčeva, Kate — Stritarjeva, Pinkerton — Lipušček, Sharpless — Popov, Goro — Rus, princ Yamadori — Dolničar, bonec — Lupša, komisar — Gregorin, uradnik — Škabar, mati — Škrjančeva. Dirigent: D. Žebre; režiser: C. Debevec; zborovodja: R. Simoniti; koreograf: ing. P. Golovin; scenograf: Foriga.

B. Smetana: »Prodana nevesta«. Komična opera v treh dejanjih. Osebe: Krušina — Janko, Ljudmila — B. Stritarjeva, Marinka — Vidalijeva, Janko — Čuden, Vašek — Banovec, Miha — Dolničar, Kata — Karlovčeva, Kecal — Lupša, Esmeralda — Neratova, cirkuški ravnatelj — Jelnikar, indijanec — Marenk. Dirigent: D. Žebre; režiser: C. Debevec; zborovodja — R. Simoniti; koreograf: ing. P. Golovin; scenograf: V. Skružny.

Ferenc Kormendi:

ZMOTA

Roman

Pravilno, je razmišljal Janko. Le pojdi naprej, saj se niti ne spoznam v tem labirintu, le pojdi naprej, ker poznaš pot, ti, gospod. Pokaži svojim nameščencem, ti, generalni ravnatelj, da tudi s tem poudarjaš važnost dogodka in potem moje osebe, pri tem pa pazi, kako se vedem.

»Prosim«, je rekel vljudno pred prvimi vrati in pustil Andreja naprej.

*

Hodila sta skozi trideset ali še več pisaren in povsod sta se ustavljala. Andrej Walter je v vsaki sobi prijel Janka za desno roko in mu jo s prijateljsko in vzpodbudno kretnjo potisnil naprej: »Dovolite mi, dame in gospodje, kolegice in kolegi, da vas predstavim gospodu dr. Janku Fülöpu, novemu pravnemu zastopniku našega podjetja.«

Ta formula je s svojo strogo natančnostjo ohranjevala mero dolžne vljudnosti in stvarne pomembnosti. Dame kolegice in gospodje kolegi so vstajali izza svojih miz in drug za drugim podajali roke tujcu. Janko je opazil, da sta bili v pogledih vseh pritajena nekaka ponižnost, ki je zdaj pa zdaj zablisnila v njih, ter nekaka vnema, ki bi se glasila približno takole, ako bi jo bilo mogoče izraziti z besedami: »Prav, saj vemo, da si zet našega glavnega in da si naš novi predpostavljeni, pozdravljamo in priznavamo tvojo moč, ki jo izraža ta tvoja dvojna kvaliteta, radi ti bomo pomagali s svojim delom, zato pa te prosimo za tvojo ljubeznivo nakglonjenost.«

Ta nema, nezmotljiva govorica pogledov je dovršeno izpopolnjevala to okolje s pisalnimi mizami, ostarelimi v poštnem mezdnem delu, obraljenimi pulti in registraturami, s pisalnimi stroji in kupi papirja, orumenelega v vzdušju usahlih barv vsakdanjih dni, ostrega vonja dela in trdega garanja za vsakdanji kruh.

Nekam v zadregi je prenašal Janko spočetka ceremonijo predstavljanja, ko pa se je neki stari uradnik po modi iz svojih mladih let globoko priklonil, je Janko v odlomku sekunde z zadržanim dihom pomislil, ali se ta starček zaveda, kako veliki so Jankovi letni dohodki. A v deseti sobi se je privadil vedno enako se ponavljajočim besedam in pogledom. V petnajsti je opazil, da skušajo moški vsaj tisti trenutek, dokler stojijo pred njim, nekoliko dvigniti glave, dočim ženske v zadregi nekaj popravljajo po sebi, preden mu ponudijo svoje roke. Ko je odhajal iz neke sobe, je zaslišal, kako nekdo za na pol zaprtimi vrati pridušeno kliče: »To je Anin mož!« V istem trenutku se je oglasil Andrej — ravnokar sta šla po dolgem, mračnem hodniku proti drugim pisarnam — in mu je dejal, da se mu je zdela taka oblika predstavljanja najprimernejša, čeprav naravno vsakdo ve, da je novi pravni zastopnik rodbinski član, ni podčrtaval te okolnosti, glavno zato ne, da bi takoj vzpostavil med Jankom in uradništvom tisto »prijateljsko distanco«, ki je — tako je pojasnjeval — nujno potrebna celo v tem primeru v stikih med podjetnikom in nameščenci, tudi če je — tako kakor v vseh Waltrovih podjetjih — duh medsebojnih stikov še tako prijateljski.

Janko je že iz šolskih let poznal Andreja Waltra ko zgovornega človeka, ki je imel vedno pripravljeno zalogo besed in v dolgih študentskih letih je spoznal, da se je ta njegova lastnost še stopnjevala do presenetljivih variacij. Andrej se je v svojem govoru posluževal bogatih podredij, rad je rabil primerjave in posplošenja, tako da je celo iz njegovih najpriprostejših pojasnil zvenelo nekaj govorniškega. Tako je postajalo njegovo govorjenje po eni strani razvlečeno, po drugi strani pa vedno bolj dolgočasno enolično.

Andrej se je na hodniku ustavil. Prijel je Janka za roko kakor človek, ki hoče tudi s tem telesnim dotikom pripraviti onega, katerega poučuje, k največji pozornosti.

Toda Janko se tisti mah že ni več zmenil za Andreja. Navzlic vsemu naporu je izgubil notranjo zvezo med besedami. Slišal je le nekak monoton šum, a nenadoma se je iz tega v čudnem ritmu oglašajočega se, pretrganega in vendar neutrudnega trušča izločil drugi, tihi a ostri glas, ki je rekel: »To je Anin mož!« Spáomnil se je, da ni bilo v tistem glasu ničesar vsiljivega, pa tudi nič prezirljivega: kratki stavek je preprosto ugotavljal dejstvo. Andrej je ves ta čas govoril, a Janko ni razumel, kaj pravi.

*

Predstavljanje je trajalo dobro poldrugo uro. Janka so ocenjujoči obrazi in vneto podajanje rok nekam utrudili. Nič več ni bil tako pozoren, nekam nestrpno in malomarno je sprejemal osebe, ki so stopale predenj. Ko sta se vrnila v Jankovo sobo — tisti mladi par je še vedno ali že spet sedel v čakalnici — je Andrej pogledal na uro.

»No, dovolj časa imava še... Torej prosim, zdaj si se seznanil z vsemi bližnjimi in daljnimi sodelavci, zdaj pa se morava porazgovoriti še o nečem drugem, o dosedanjih advokatih naše tovarne. Ti kajpak še ostanejo pri nas, tudi zanaprej bodo še urejevali gotove zadeve ,hodili bodo na sodnijo, vsaj nekaj časa še. Toda po očetovem sklepu odpremo odvetniško pisarno izven tovarne in to bo tvoja naloga. Praksa bo že prišla sama od sebe, to se pravi, da se bodo morebitni nesporazumi obravnavali še naprej pri naših zunanjih advokakih, pri profesorju Jeneyju in Webru. Weber je v ostalem tudi naš rodbinski advokat. Obtožni materijal je že doslej pripravljala v naših tovarnah posebna skupina nameščencev skupno s šefi oddelkov, ki so zainteresirani v dotičnih zadevah. To delo poslej prevzame tvoja pisarna. Tvoje delo nikakor ne bo lahko, a verjemi mi, da je to veliko in krasno delo, lahko si ponosen nanj; ne bi ga mogli zaupati komurkoli. Kajpak se moraš seznaniti z vso tovarniško organizacijo in njenim delom. Upam, da bo šlo vse gladko. Hm... tri četrt na dvanajst..., zdaj me moraš oprostiti, čez par minut imam konferenco. Torej zbogom, fant, in mnogo sreče pri tvojem delu!«

Janko je spremil Andreja na hodnik, potem se je vrnil v svojo sobo. V glavi mu je brnela množica imen, ki jih je bil slišal, in obrazov, ki so dopoldne tako buljili vanj. Številne besede, s katerimi ga je obsipal Andrej, so se mu povračale v širokih valovih v možgane. Vse bo šlo gladko? Kako ne, vse mora iti gladko, vsemu se bo navadil in vse bo spoznal, kar bo potreboval Jeny in Weber... kakšni pomembni imeni v advokatskih krogih, zdaj pa bo predstavljalo Waltrova podjetje še tretje ime, Fülöp — doslej nismo ničesar vedeli o njem, zdaj pa... Bomo videli.

Sedel je za pisalno mizo, nervozno je odrinil dve svetlomodri škatlici. Tako torej začenja... ob prazni pisalni mizi... eSznam tistih, ki so mu častitali, dobi od Andreja, to mora tudi urediti. To bo opravila tista gospodična ... Ilona Szabova. Njegova tajnica.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

281. Na kaj prisega mohamedanec?
282. Kaj je govorjenje in kaj je molk?
283. Kako se imenuje raca moškega spola?

*

284. KRIŽANKA

Vodoravno: 1. antični bog; 5. predlog; 7. žensko ime (ljubkovalno); 8. popolnoma podoben; 10. pivo; 11. travnik; 13. narodno-socialistična formacija; 15. prvina in planet; 17. letalo; 20. napad; 21. očka; 23. albansko mesto; 24. prislov; 25. Ludolffovo število 26. oblika glagola biti; 27. znak za prvino; 30. pogost priimek; 31. prehranjevalna ustanova; 32. kratica za »odloženo«, »med akte«.

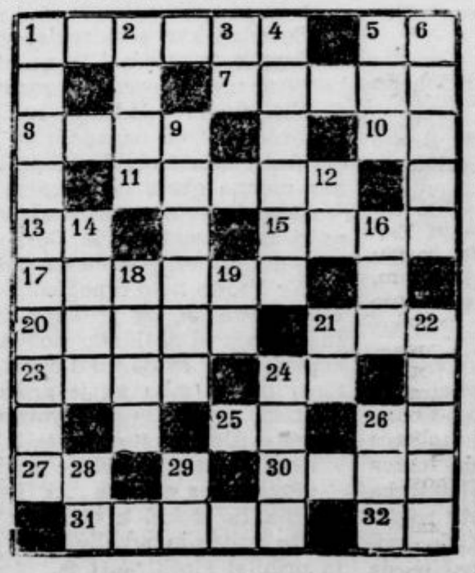

Navpično: 1. makedonski vojskovodja; 2. samostanski predstojnik; 3. osebni zaimek; 4. planet; 5. organ; 6. zrakoplov; 9. obrtnik; 12. ploskovna mera; 14. pripadnik starega divjega ljudstva; 19. kakor 10; 21. loka (nemško); 22. celina; 24. iglavec; 26. kača; 28. nemški predlog v 3. sklonu; 29. veznik.

* * *

Rešitev nalog 17. t. m.:

277. Kenotaf je prazen (počastilni) grob.
278. V pomorski bitki pri Trafalgarju 1805. je padel angleški admiral Nelson.
279. Izraz »posthumen« pomeni »posmrten«.

*

280. Še nekaj za računarje:
2943/17658=1/6; 2394/16758=1/7; 3187/25496=1/8; 6381/57429=1/9.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 19. JUNIJA 1943-XXI.

7.30: Pesmi in napevi. — 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 11.50: Pol ure za vojake. — 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenščini. — 12.45: Valčki. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12: Orkester vodi dirigent Gallino. — 14.00: Poročila v italijanščini. — 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Andrej Jarc — operetna glasba. — 15.00: Poročila v slovenščini. — 15.15: Pokrajinski vestnik. — 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 17.15: Koncert čelista Čende Šedlbauerja — pri klavirju Marijan Lipovšek. — 17.45: Pisana glasba. — 17.55: Gospodinjsko predavanje v slovenščini. — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45: Politični komentar v slovenščini. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. — 20.20: Pripombe k dogodkom. — 20.40: Pick-Mangiagalli: Nokturno. — 21.55: Operetno glasbo vodi dirigent Gallino. — 22.20: Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini. — 22.45: Poročila v italijanščini.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Hišni posli
dobijo službo

Postrežnico
mlado, samsko za ves dan s hrano v hiši, iščem. Naslov v vseh posl. Jutra. 10088-1a

Iščem šiviljo
izvežbano in pošteno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Šivilja«. 9996-1a

Uradništvo
dobi službo

Zobotehnika
sprejmem v stalno službo. — Ponudbe z življenjepisom in terminom event. nastopa službe. Naslov v vseh posl. Jutra. 10014-2a

Prodam

Ščurke, miši
in polgane vam zanesljivo pokonča strup, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica 1. 10006-6

Brezove metle
sadne grablje in vile, držaje za lopate, itd. dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10. 9976-6

Zobna pasta »Krom«
je najboljše sredstvo za nego ust in zob. Zahtevajte jo v vseh boljših drogerijah. 9932-6

Otročji tricikelj
fantovski bicikelj in 2 moška kolesa v jako dobrem in močnem stanju, proda Herkules, Šelenburgova 4, dvorišče. 10057-6

Predvojno blago
za moško obleko, prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 10062-6

Drevesca
sadna in okrasna Vam morda hirajo, ne rodijo, zaostajajo v rasti? V Vašo korist je, da se takoj posvetujete s strokovnjakom. Pooblaščeni agronom inž. Prezelj, specialist za rastlinske bolezni (fitopatolog) — Ljubljana, Wolfova ulica 3. 10073-6

Škodljivce
podgane, ščurke, stenice, molje, grinje, lesne črve, mravlje, ribice, kočiče, miši, voluharje, bramorje, uši, vrabce, vrane itd. pokončujte! Sodobno, strokovno sestavljeni, praktično preizkušeni inž. Prezljevi preparati! Številne pohvale in priznanja! Pooblaščeni agronom, inž. Prezelj, Ljubljana, Wolfova ulica 3. 10072-6

Pšenico
krompir in ostale pridelke želite pridelati v obilni meri? Opažate zastoj v rasti, rastline venejo, številne škodljivce in rastlinske zajedavce? Posvetujte se! Pooblaščeni agronom, inž Prezelj, specialist za rastlinske bolezni (fitopatolog), Ljubljana, Wolfova ulica 3. 10074-6

Hišna goba
njeno uničenje in zaščita samo pri strokovnjaku: Pooblaščeni agronom, Inž. Prezelj, specialist za rastlinske bolezni (fitopatolog), Ljubljana, Wolfova ulica 3. 10071-6

Brisače
dobro ohranjene, kostim in volneno blago za otroški plašč prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 10093-6

Globok bel voziček
predvojni material, prodam. Tovornik, Celovška 56. 10101-6

Pirotsko preprogo
3x2, volneno, prodam. Cena 4500 lir. Naslov v vseh posl. Jutra. 10095-6

Dva oleandra
prodam. Rozman, Sv. Petra c. 62 10111-6

Novi zaboji
tobačnih izdelkov so stalno naprodaj na Vidovdanski cesti 6. 10049-6

Pouk

V gimnazijo
za sprejemni izpit na gimnazijo pridem pripravljat na dom. Naslov pustiti v vseh posl. Jutra. 10046-4

Kupim

Elektr. hladilnik
kupim ali izposodim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Privatno«. 10042-7

Staro žimo
kupimo. Plačamo najvišje dnevne cene, vsako količino. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samo dobra kvaliteta«. 9128-7

Fotoaparat
boljši, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Foto«. 10055-7

Jedilno orodje
srebrno ter srebrne predmete, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Srebrnina«. 10103-7

Pirotsko preprogo
lepo, dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe z navedbo velikosti na ogl. odd. Jutra pod »Lepa preproga«. 10102-7

Fotoaparat
malega formata (Leica), brez daljinomera, kupim in plačam dobro. Naslov v vseh posl. Jutra. 10013-7

Radio

Radio »Gilosa«
5 cevn, malo rabljen, prodam. Omahen, Višnja gora. 10011-9

Kolesa

Moško kolo
dobro ohranjeno, znamke »Torpedo«, proda: ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8, poleg kolodvora Šiška. 10061-11

Žensko kolo
in moško, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Cimpreje«. 10086-11

Pohištvo

Sobno pohištvo
zelo poceni prodam ali posamezne kose. Ogleda se lahko v mestnem skladišču (cukrarni) v soboto od 9. do 11. ure. 10082-12

Glasbila

Kupim klavir
samo dobro ohranjen. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Angl. mehanika«. 10041-26

Posestvo
njiva, vrt Vas s pridelki ne zadovoljuje? Vodstvo, nadzor in vsi potrebni nasveti pri: Pooblaščeni agronom, inž. Prezelj, Ljubljana, Wolfova ulica 3. 10067-26

Harmoniko
Scandali, kromatično s 120 basi in 4 registri, prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 10067-26

Živali

Prašička
za rejo ugodno prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 10026-27

Posest

Lepa travnika
3200 in 3000 kv. m, prodam po zelo ugodni ceni, oddaljena 20 minut od glavne pošte. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lepa zemlja 33«. 9964-20

Stanovanja

Dvosob. stanovanje
s kuhinjo, kopalnico, iščem proti nagradi 2000 lir. Najemnina se plača za eno leto naprej. Podatke na naslov: Inž. Struna, Standard-Vacuum. 10090-21a

Izgubljeno

Šest briljantov
manjših in en večji sem izgubila od Beethovnove ulice po Ul. 3. maja. Gledališke do policije. Pošten najditelj naj jih odda proti veliki nagradi v upravi Jutra. 10050-28

Zlat uhan
sem izgubila v tramvaju od Streliške ul 7 do Metropola. Pošten najditelj naj mi ga vrne proti nagradi istotam. 10054-28

Postrežček
št. 20 je izgubil v Peruškovi cesti 17. junija 1943 popoldne knjigo leksikon. Prosim osebo, da mi jo vrne proti nagradi v upravi Jutra. 10056-28

Otroški čevljček
lakast sem izgubila na Jernejevi-Gubčevi-Frankopanski cesti do pivovarne Union. Najditelja naprošam, da ga odda v Jernejevi c. 53, ali v upravi Jutra. 10076-28

Delavsko knjižico
na ime Smolnik Ivo, Vidovdanska 1, sem izgubil. Najditelja prosim naj jo odda na naslov proti nagradi. 10104-28

Črno telov. copato
sem izgubil 16. junija popoldne po Opekarski in Janežičevi do Karlovške ceste. Najditelja prosim, da jo proti nagradi odda v upravi Jutra. 10051-28

Stroji

Elektromotor
enofaznega, 200 do največ 400 Watt, kupim. Naslov v vseh posl. Jutra. 10012-29

Šivalni stroj
Singer, pogrezljiv, zelo malo rabljen, prodam. Ogled od 8. do 11. ure. — Podmilščakova 27-II. 10048-29

Informacije

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije
»SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4

Pridelki

Suho sadje
prodaja Gospodarska zveza, Bleiweisova 29 9977-33

Filatelija

Znamke
nerabljene Jugoslavije, avijonske celega sveta, kupim. Naslov v vseh posl. Jutra. 10015-39

Zdravstvo

Pege in lišaj
Vam zanesljivo odstrani Alba krema. Drogerija KANC, Židovska ulica 1. 10007-40

Vajenci-ke

Vajenko
sprejme salon za damske klobuke. Stegnar Ivanka, Stritarjeva ul. 3. 10053-44

KUPUJTE edino pri naših OGLAŠEVALCIH!

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „JUTROV" OGLASNI ODDELEK

Pri nekem samoupravnem zavodu v Ljubljani se odda službeno mesto

šef-knjigovodje in bilancista

V poštev pridejo samo moški.

Prosilec mora imeti primerno šolsko strokovno naobrazbo in prakso ter mora biti vešč italijanskega jezika. Prošnje, katerim je treba priložiti vsa potrebna dokazila (o rojstvu, pristojnosti, o končnih študijah) je vložiti **do 26. junija t. l.** na oglasni oddelek Jutra pod značko »Najboljši«.

OGLARJEVA ANICA

RISBE Romih Ivan BESEDILO Jordy Tugomir

Anica se je prestrašila, odskočila in odgnala belega golobčka. Ta pa je odletel svojemu kraljeviču na roko, mežikal s svetlimi očesci in grulil, grulil.

Trikrat je spustil kraljevič golobčka in trikrat je sedel Anici na ramo. Nobenega dvoma ni bilo več: tiha, neznana, bosa in revno oblečena deklica iz gozda je bila izbrana kraljeviču za ženo!

Drobne zanimivosti

Leon Blum se bo tretjič oženil. Bivši predsednik francoske vlade Leon Blum, ki se nahaja sedaj v Nemčiji, je izrazil željo, da bi se rad v tretje oženil. Pristojne nemške oblasti so njegovo zahtevo sprejele na znanje. Leon Blum bo vzel za ženo gospo Reichenbachovo, prejšnjo ženo znanega francoskega advokata Henryja Torresa.

Seznam padlih rumunskih generalov. Z uradnega rumunskega mesta je bil izdan seznam na fronti padlih rumunskih generalov in polkovnikov. V njem je 25 generalov in 41 polkovnikov. Med generali so 3 divizijski in 22 brigadnih.

Nepomuk de Tschiderer bo proglašen za blaženega. V Vatikanu se je vršil te dni sestanek ondotne kongregacije, kateremu je prisostvoval tudi papež Pij XII. Obravnavali so primer Nepomuka de Tschidererja, škofa iz Trenta, ki je umrl leta 1806. ter ga nameravajo proglasiti za blaženega. Postopek za beatifikacijo je bil uveden s pristankom vseh članov vatikanske kongregacije.

Dal 7 al 21 giugno vengono emesse due serie di

Buoni del Tesoro quinquennali 5% a premi

di L. 5 miliardi ciascuna

Interessi e premi esenti da ogni imposta presente e futura

PREZZO di emissione: L. 97 per ogni cento lire di capitale nominale, oltre interessi 5% dal 15 giugno fino al giorno del versamento; per le sottoscrizioni eseguite dal 7 al 14 giugno vengono invece corrisposti ai sottoscrittori gli interessi 5% dal giorno del versamento fino a tutto il 14 giugno detto.

Le sottoscrizioni vengono eseguite solo in contanti, ma vengono accettate come contante le cedole ammesse in sottoscrizione.

PREMI: ciascuna serie di L. 5 miliardi di Buoni concorre annualmente a n. 10 premi per un ammontare complessivo di L. 10.000.000 mediante estrazioni semestrali.

Le sottoscrizioni si ricevono presso tutte le Filiali dei seguenti Enti e Istituti che fanno parte del Consorzio di emissione, presieduto dalla Banca d'Italia:

Banca d'Italia — Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul lavoro — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banco Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Istituto Centrale delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banca Santo Spirito — Credito Varesino — Credito Commerciale Milano — Banca Bellinzaghi, Milano — Banca Cattolica del Veneto, Vicenza — Banca di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Agricola Milanese — Banca Toscana — Banca Provinciale Lombarda, Bergamo — Credito Romagnolo, Bologna — Banca S. Paolo, Brescia — Società Italiana per la Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà, Trieste — La Fondiaria, Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio del Regno, Roma;

Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Società Italiana di Credito, Milano — Banca Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banca Alto Milanese — Banca di Calabria — Banca Popolare Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravena — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Tutte le altre Banche, Banchieri, e Banche Popolari, nonchè tutti gli Agenti di Cambio rappresentati nella firma dell'atto consortile dagli Istituti e dalle Compagnia Finanziaria sopra menzionati.

Od 7. do 21. junija bosta emitirani dve seriji

5% letnih zakladnih bonov s premijami

vsaka po 5 milijard lir

Obresti in premije so oproščene sleherne sedanje in bodoče davščine

EMISIJSKA CENA: 97 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice poleg 5% obresti od 15. junija do dneva vplačila; za vpisovanja od 7. do 14. junija pripadajo vpisnikom 5% obresti od dneva vplačila do vključno 14. junija.

Vpisovanje se lahko opravi samo v gotovini, toda sprejemajo se kot gotovina kuponi, dopuščeni za vpis.

PREMIJE: Na vsako serijo 5 milijard lir Bonov odpade letno 10 premij v skupnem znesku 10.000.000 lir, ki se žrebajo vsakih šest mesecev.

Vpisovanje se lahko opravi pri vseh podružnicah naslednjih ustanov in zavodov, ki pripadajo emisijskemu konzorciju pod vodstvom zavoda Banca d'Italia.

Banca d'Italia — Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul lavoro — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banco Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Istituto Centrale delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'Americana e d'Italia — Banca Popolare di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banca Santo Spirito — Credito Varesino — Credito Commerciale Milano — Banca Bellinzaghi, Milano — Banca Cattolica del Veneto, Vicenza — Banca di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Agricola Milanese — Banca Toscana — Banca Provinciale Lombarda, Bergamo — Credito Romagnolo, Bologna — Banca S. Paolo, Brescia — Società Italiana per la Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà, Trieste — La Fondiaria, Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio del Regno, Roma;

Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Società Italiana di Credito, Milano — Banca Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banca Alto Milanese — Banca di Calabria — Banca Popolare Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravena — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Vse ostale Banke, Bančniki, Ljudske Posojilnice kakor tudi vsi menjalnični Agenti, ki so člani zgoraj omenjenih zavodov in družbe »Compagnia Finanziaria«.

A. ALEXANDER: 67

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

Ciuppik jo je raztreseno pogledal.

»Nu, ali ste zvedeli kaj novega?« je vprašal, ne da bi pokazal kdo ve koliko zanimanja.

Dora je obstala pred pisalno mizo. Oči so ji bile rdeče od hudega joka, lepi obrazek bled in prepaden.

»Nič, prav nič!« je rekla vsa obupana. »Spet sem telefonirala policiji. Kapetana Hearna ni bilo, a tisti, ki ga nadomestuje, mi je zatrdil, da bi gotovo vedel, če bi bili dognali kaj zanesljivega o tem, kje je Evelina. Torej smo še vedno tam, kjer smo bili... Sama ne vem, kaj naj se obrnem...«

»Da, da, dobro vas razumem!« je Ciuppik nestrpno dejal. »In zdaj ste kakopak v skrbeh,« je nadaljeval čez nekaj časa. »A vsak ima svoje skrbi: tudi jaz jih imam... s tem Wilkinsom, ki me hoče po vsej sili ubiti! Ahm... to je tisto, da imava obadva istega sovražnika... Toda nekaj bo treba storiti.« Mahoma je vzdignil glavo in napeto pogledal dekletu v oči. »Pomagati vam hočem, da najdete sestro,« ji je rekel. »Ne morem pozabiti, da ste mi nekoč rešili življenje. Pomagal vam bom torej; vi po svoji strani pa mi morate obljubiti, da brezpogojno ustrežete eni moji želji.«

»Če se vam posreči, da rešite mojo sestro, storim za vas karkoli hočete!« je razburjeno vzkliknila Dora in žarek upanja se ji je zasvetil v očeh. »Kar koli hočete!«

»Oh, saj ni Bog si ga vedi kaj. Samo majna usluga... Torej se lahko zanesem na vas?«

Dora je prikimala.

»Seveda; kar sem rekla, velja.«

Ciuppik je pokimal in se obrnil k telefonu. Dalj ko četrt ure je govoril z raznimi osebami, ne da bi si bila mogla mladenka razložiti smisel njegovih pogovorov. Šele nazadnje je zapopadla toliko, da čez deset minut obišče Ciuppika nekdo, ki si milijonar mnogo obeta od njegove pomoči.

»Če policija z vsemi sredstvi, ki jih ima, ne more najti moje sestre,« je Dora razočarano oporekla, »kaj naj opravi posamezen človek?«

»Ne bodite tako črnogledi,« jo je Ciuppik zavrnil. »Verjemite mi, da je dolar še vedno vladar sveta. In policija bi se lahko pohvalila z vse drugačnimi uspehi, ko bi svoje ljudi nekoliko bolje plačevala... Sicer pa, ta mah mi je prišlo na misel: ali veste, da tisti napev, ki sva govorila o njem, ni bil iz operete ‚Dolarska princesa'? Zmotili ste se.«

Dora je šefa začudeno pogledala.

»Potem res ne vem...« Toda obmolknila je, poskočila in stekla k oknu: z ulice se je razlegalo srdito vpitje in preklinjanje. Tudi Ciuppik je vstal in prihitel gledat, kaj je.

Precejšnje število radovednežev se je gnetlo pred glavnim vhodom v Ciuppikove pisarne, kjer je slovesni vratar v livreji z zlatimi našivi odrival raztrganca močno sumljive vnanjosti; držal ga je za ovratnik in ga, ker se je ta čvrsto otepal, skušal udariti s pendrekom. Toda ni mu uspelo; potepuh se je spretno kakor maček izvil prijemu in po bliskovo sunil vratarja v želodec, tako da je kakor vol v klavnici telebnil na pločnik. Ob navdušenem vriskanju gledalcev je potepuh nato vdrl v trdnjavo, ki je bila ostala brez branilca.

Deset, dvajset nameščencev, skladiščnikov in vajencev se je vrglo na vsiljenca, a ta se ni bogvekaj zmenil zanje. Utiral si je pot in suval s pestmi na desno in levo, tako da se mu ni upal nihče približati.

Besnež je tako prodrl v prvo nadstropje, ne da bi zadel ob nov odpor, in krenil proti Ciuppikovi pisarni, kakor da bi bil doma. Uradniki so se držali v spoštljivi razdalji, gospodične pa so se bile poskrile za omarami in policami.

»Stojte!« je zdajci kriknil junaški Allan in z razprostrtimi rokami stopil pred vrata glavnega ravnatelja. »Samo preko mojega trupla pridete noter!« Glas mu je mogočno zvenel, toda noge so se mu tresle.

Potepuh ga je z levico pahnil v kraj, kakor da bi bil peresce. Nato je široko odprl vrata in vstopil.

»Poklicali ste me, kaj pa želite?« je vprašal z debelim basom in se mogočno spustil v naslanjač, da je kar zastokal pod njim.

Preden je Ciuppik odgovoril, je hitro dvakrat zaklenil vrata.

»Način, kako ste prišli noter, mi je kar všeč!« je zadovoljno dejal. »Moral bi bil povedati vratarju...«

»Ne trativa časa s praznimi čenčami!« mu je čudni gost segel v besedo. »Moj čas je denar. Vsako minuto, ki mine, izgubim deset dolarjev, ki bi jih lahko zaslužil drugje.«

Ciuppik se je zagrohotal.

»Imenitno!« je vzkliknil. Jaz jih pa izgubim vsako minuto tisoč.«

»Vaša stvar!« se je prišlec robato obregnil. »Nu, podvizajte se! Bruhnite, kar imate v želodcu! Kaj hočete od mene?«

To rekši je iztegnil umazano roko, segel v škatlo s smotkami, izbral eno, ji odgriznil konico in jo izpljunil na preprogo.

»Zdaj si lahko vzamete vso škatlo!« je jezno zakričal generalni ravnatelj. »Za ves svet ne bi kadil teh smotk, potem ko ste se jih vi dotaknili!«

Mož si ni dal dvakrat reči: stisnil je škatlo pod pazduho in si prižgal havanko, ki jo je držal v ustih.

»Nu, govorite že!« je nestrpno zagodrnjal. »Na dan z besedo!«

Ciuppik je očitno izprevidel, da se vzkipljivemu možu ne kaže upirati.

»Najprej potrebujem majhno informacijo,« je previdno začel. »Neko dekle z imenom Evelina Elmhurst je pred petimi dnevi izginilo, in niti sanja se nam ne...«

»Vem, kje je,« mu je potepuh hladno segel v besedo. »Ta informacija stane pet tisoč dolarjev.«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani